

ESGLÉSIA DE MENORCA

**Butlletí oficial
del Bisbat**

Núm. 10 — DESEMBRE 1983

SUMARI

DOCUMENTS DEL BISBE	pàg. 367
72. Felicitació de Nadal 1983.	
73. Exhortació pastoral: El nou Codi de Dret Canònic.	
74. Decret sobre els beneficis parroquials de la Catedral.	
75. Decret aprovant els Estatuts de la C.D. per a l'Acció Pastoral, litúrgica. Estatuts.	
SES CATEQUESIS DEL BISBE	
76. El Bisbe.	
77. Els capellans.	
78. Els seglars (I).	
79. Els seglars (II).	
80. No tots ho hem de fer tot.	
81. Temps d'eixermar.	
82. Ses "Ons".	
DE SECRETARIA GENERAL	pàg. 383
Nomenaments.	
Jornada per a la pau.	
CONSELL DEL PRESBITERI	pàg. 385
Full informatiu del mes de novembre.	
COMISSIÓ DIOCESANA DEL CLERGAT	pàg. 390
Curset sobre el nou Dret canònic.	
DEL SEMINARI DIOCESÀ	pàg. 392
125 anys de la seva erecció.	
INFORMACIÓ DIOCESANA	pàg. 394
Activitats del Sr. Bisbe.	
V Jornades de Pastoral Juvenil.	
Jornada de la Escuela de teologia sobre la problemàtica de la salut.	
Reunión de Plegaria.	
Grupos de postconfirmació del arciprestazgo de Mahón, en El Toro.	
Reunión de Responsables de clubs parroquiales, sobre "Amor y Sexualidad".	
DE LA SANTA SEU	pàg. 398
Carta sobre els drets de la família.	
Secretaria d'Estat: Tema de la propera Jornada mundial de la Pau.	
DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA	pàg. 409
Exhortació col·lectiva: Als 20 anys de la "Sacrosanctum Concilium".	
Decret sobre el nou Codi.	
Index de matèria de l'any 1983.	

DOCUMENTS DEL BISBE

72. FELICITACIÓ DE NADAL 1983

Estimats germans,

No pot faltar-vos la meva felicitació i els meus desigs de pau, i bé per a tots vosaltres en aquestes festes de Nadal i Cap d'any.

Pregaré d'una manera especial per a tots vosaltres i per tantes de necessitats com avui dia té aquest nostre món amenaçat i ple de temors.

Que l'amor del Redemptor, l'Infant Jesús, a tots ens doni força i coratge per seguir-lo i per sobre estimar com Ell va estimar. Obrim el cor al Redemptor!

Per açò, vos dic:

Nadal de mil nou-cents vuitanta-tres,
Nadal esmicolat per tanta guerra,
Nadal de míssils gràvids, tot sotmès
a qui del món pot fer total desferra.

Nadal! Podrem cantar pau a la terra
quan neix aquell Nadó, l'Infant promès?
Quan Déu, venint, a casa nostra aterra,
serà possible rebre'l amb un bes?

Un bes de pau i d'esperança plena
que faci enfora el mal i la maldat,
i sigui portador d'eterna ofrena:

ESTIMAREM COM ELL ENS HA ESTIMAT!

Bon Nadal i Bones Festes!

+ Antoni Berbe

Ciutadella, desembre 1983.

73. EXHORTACIÓ PASTORAL

El nou Codi de Dret Canònic

El passat diumenge, dia 27 de novembre, primer d'Advent, va entrar en vigor el nou Codi de Dret Canònic, promulgat pel Papa Joan Pau II, el dia 25 de gener d'aquest mateix any, quan feia 24 anys justs que el Papa Joan XXIII anunciava per primera vegada la decisió de reforma el Codi de l'any 1917, fins ara vigent.

Durant aquests 24 anys, principalment els darrers, s'ha fet feina per part de l'Església, i més especialment pels tècnics i per les Comissions encarregades de dur a terme aquesta obra, per poder arribar a aquest dia de la promulgació d'aquestes lleis eclesials, posades al dia, segons la inspiració del Concili Vaticà II.

Ja vos he parlat d'aquest nou Codi en dues catequesis que vaig fer-vos fa poca estona. Per açò, ara, la meua intenció només és de deixar constància d'aquest començament de la nova Llei que tots haurem d'anar aprenent i duent a la pràctica, d'una manera especial en allò que ha canviat, per ajudar-nos més a viure com a membres de l'Església. Perquè, tal com diu el Papa Joan Pau II en el decret de promulgació, "hem de desitjar que la nova legislació canònica es convertesqui en un mitjà eficaç perquè l'Església pugui perfeccionar-se, d'acord amb l'esperit del Vaticà II, i que cada dia estigui en millors disposicions de realitzar la seva missió de salvació en aquest món".

Ja que aquesta és la finalitat d'aquest mitjà que l'Església posa a les nostres mans en les circumstàncies actuals, procurem fer-lo servir així, perquè complementi i ordeni de manera adequada el seguiment que tots hem de fer de Jesucrist, portador de la Bona Nova del Regne de Déu.

Ciutadella, 1 de desembre del 1983.

Antoni, bisbe

74. DECRET

sobre els Beneficis parroquials adscrits a la Sta. Església CATEDRAL BASÍLICA DE MENORCA

Amb una carta de data vint de març de l'any 1982, vaig demanar a la Sda. Congregació del Clergat que procedís a l'extinció perpètua de la Corporació de Beneficis parroquials adscrita a la Santa Església Catedral Basílica de Menorca, degut a que, des de l'any 1966, en morir el darrer

beneficiat, havien quedat vacants tots els beneficis, i, a més, resultaven tan incongrus que, ni unint-los tots en un de sol, no era possible l'honestament sustentació d'un sol beneficiat.

La resposta de la Sda. Congregació m'aconsellava que, per evitar dificultats, seria millor que, per les facultats que em concedia el M.P. "Pastorale Munus", procedís jo a la sistematització dels dits beneficis, i que les seves càrregues inherents fossin satisfetes per la S.E. Catedral, mentre no es pogués proveir cap dels beneficis esmentats.

El dia 30 de desembre del 1982 vaig demanar al Capítol Catedral l'acceptació de l'administració i aixecament de càrregues dels dits beneficis, cosa que fou aprovada i assumida el dia 13 de gener del 1983, en la sessió capitular corresponent.

Atenent, idò, el suggeriment de la Sda. Congregació, i vista l'acceptació que el Capítol Catedral havia assumit, ara per aquest meu escrit, en virtut de les facultats que em son pròpies i d'acord amb la legislació avui vigent,

DECRET:

1.— La unió igualment principal i la reducció perpètua a SIS beneficis, dels 22 existents, sistematitzant-los de la següent manera:

Benefici N.º 1. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 1, 2, 3, 4, i destinat a l'acció pastoral de la Catedral.

Benefici N.º 2. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 5, 6, 7, 8, i destinat a l'acció pastoral de la Catedral.

Benefici N.º 3. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 9, 10, 11, 12, i destinat a la celebració de la litúrgia de la Catedral.

Benefici N.º 4. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 13, 14, 15, 16, i destinat a la celebració de la litúrgia de la Catedral.

Benefici N.º 5. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 17, 18, 19, i destinat a la música sagrada de la Catedral.

Benefici N.º 6. Estarà format per la unió dels actuals n.ºs 20, 21, 22, i destinat a la música sagrada de la Catedral.

2.— Les determinacions especificant més concretament la funció de cada un d'aquests sis beneficis han d'ésser contemplades en el nou Reglament Capitular de la Catedral.

3.— La renda dels béns pertanyents a la Comunitat de Beneficiats parroquials serà distribuïda de la manera següent:

- a) el 40 per cent s'invertirà en gratificacions al personal de la Catedral, d'acord amb el que es determini en el nou Reglament capitular.

- b) el 35 per cent es destinarà a despeses del culte i fàbrica de la Catedral.
- c) el 15 per cent serà per al fons de reserva del capital fundacional.
- d) i el restant 10 per cent s'aplicarà a estipendis de les misses que s'han de celebrar en sufragi del Sr. Genovard i els seus, segons més avall queda especificat.

4.— L'administració confiada al Capítol Catedral haurà d'aixecar les següents càrregues:

- a) atendre el culte i acció pastoral de la Catedral.
- b) celebrar anualment una missa en sufragi dels beneficiats parroquials difunts.
- c) celebrar cada any la missa, dita de "commutació", en sufragi dels fundadors dels beneficis parroquials.
- d) fer celebrar les misses que els beneficiats parroquials havien assumit per l'obra pia a ells confiada.
- e) celebrar anualment el nombre de misses, en sufragi del Sr. Genovard i els seus, que permeti el 10 per cent de les rendes anuals, tenint en compte que l'estipendi és el diocesà, augmentat en un 50 per cent.
- f) inhumar les despulles dels beneficiats parroquials que hi ha a la caseta núm. 72 del Cementeri municipal de Ciutadella, i també les dels possibles beneficiats que en el futur hi pugui haver, en la Caseta núm. 76 del citat Cementeri, propietat del Capítol Catedral.

5.— El Capítol Catedral complirà l'obligació tant de donar-me comptes cada any de l'administració d'aquests béns, com de tenir en lloc visible la taula de càrregues, segons dret vigent.

6.— L'administració d'aquests béns, mentre no es digui altra cosa, es denominarà: "Capítol Catedral-Administrador dels béns dels beneficis parroquials".

7.— El Capítol Catedral obrirà els llibres de comptes que siguin necessaris per a la recta administració que se li ha confiat.

Decret tot açò, que entrarà en vigor el dia 1 de gener del 1984, a Ciutadella de Menorca, a 12 de novembre del 1983.

Antoni, bisbe de Menorca

Per manament del Sr. bisbe,
Joan Gornés, Secretari.

75. DECRET

aprovant els Estatus de la Comissió diocesana per a l'Acció pastoral litúrgica

En aquesta Revisió dels anys 80 que duim a terme fa estona, el Consell del Presbiteri m'ha passat, per a la seva aprovació, els Estatuts de la Comissió diocesana per a l'Acció pastoral litúrgica, després de l'estudi i de l'examen fet per tots els sacerdots i de la revisió que hi ha fet el mateix Consell del Presbiteri i els membres de la fins ara Comissió diocesana de Litúrgia.

Amb aquest decret venc a promulgar i promulg els estatuts de la dita Comissió que regiran d'ara endavant, segons es publiquen a continuació.

Ciutadella de Menorca, a 1 de desembre del 1983.

Antoni, bisbe de Menorca

Per manament del Sr. Bisbe,

Joan Gornés, Secr.

ESTATUTS DE LA COMISSIÓ DIOCESANA PER A L'ACCIÓ PASTORAL LITÚRGICA

Capítol 1er.

Antecedents.

1.— D'acord amb la Constitució sobre la Litúrgia del Concili Vaticà II, on en el nombre 45 es diu que "cada diòcesi tindrà una Comissió de Litúrgia sagrada per promoure l'acció litúrgica, sota l'autoritat del bisbe", va ser creada a la nostra diòcesi de Menorca aquesta Comissió el dia 1 de març del 1970.

2.— La finalitat d'aquesta Comissió és la d'aconseguir la "plena i activa participació de tot el poble, perquè és la font primària i necessària en la qual han de beure els feels l'esperit vertaderament cristià" (S. C. núm. 14). Per tant, la Comissió tindrà en compte que l'acció litúrgica no és exclusivament del clergat, sinó de tota l'Església perquè "en aquesta obra tan gran per la qual Déu és perfectament glorificat i els homes santificats, Crist associa sempre amb si mateix a la seva estimada Esposa, l'Església, que invoca al Senyor i per Ell dóna culte al Pare Etern" (S. C. núm. 7).

Capítol 2on.

Nova denominació i nou camp.

3.— D'acord amb lo que aconsella el núm. 46 de la Constitució sobre la Sagrada Litúrgia, ara aquesta Comissió diocesana en la seva denominació nova de "Acció Pastoral Litúrgica" assumeix les comissions de Litúrgia, de música sagrada i d'art sacre i, per açò, entre els seus membres hi ha d'haver qualche tècnic o pèrit en cada una d'aquestes tres especialitats.

4.— Projectada així la integració d'aquestes tres comissions en una sola, aquesta ha de mantenir especial connexió i sintonia amb tota la pastoral diocesana.

Capítol 3er.

Composició de la Comissió.

5.— La Comissió estarà formada de la manera següent: Per un representant de cada arxiprestat (sacerdot, religiós o seglar), proposat per l'arxiprestat respectiu i designat pel Bisbe per integrar-se a la Comissió.

A més, el propi Sr. Bisbe nomenarà, escoltat el Consell de Presbiteri, almanco tres membres més, clergues o seglars, a fí que no manquin els suficients pèrits en les respectives matèries. Constituïda així la Comissió aquesta mateixa elegirà d'entre els seus membres, el President i el Secretari i, si no hi ha acord, ho farà el Sr. Bisbe.

Tots els membres seran elegits o nomenats per a un quinquenni i podran ser reelegits per a un altre, però de tal manera que, després de cada quinquenni, ha de renovar-se, per torn, la meitat de la Comissió.

Capítol 4art.

Col.laboradors de la Comissió.

6.— Una vegada constituïda la Comissió, aquesta podrà nomenar en qualitat de col.laboradors altres membres, clergues o seglars, que, per la seva perícia i experiència s'hagin destacat en el camp de la Litúrgia per a ser assessors de la Comissió quan aquesta els reclami.

Capítol 5è.

Funcions de la Comissió.

7.— Segons la lletra i l'esperit del document conciliar i d'altres de

la Santa Seu, les funcions d'aquesta Comissió han de tenir aquestes dimensions:

- a) formativa i informativa: educadora.
- b) creativa i crítica: adaptadora.
- c) consultiva i animadora: suggeridora.
- d) integrada plenament a la pastoral diocesana.

Capítol 6è.

Treball de la Comissió.

8.— Per tant, la Comissió haurà d'esmerçar-se en:

- a) conèixer l'estat de l'acció pastoral litúrgica en la diòcesi.
- b) dur diligentment a la pràctica lo que en matèria litúrgica hagi establert l'autoritat competent.
- c) suggerir un ordre oportú i progressiu d'aquesta acció, cridant quan faci falta a persones idònees per ajudar a aquesta feina i organitzant cursets sobre diferents aspectes de la Litúrgia.
- d) suggerir i promoure iniciatives pràctiques en matèria de Litúrgia.
- e) procurar que les iniciatives en aquesta matèria vagin avançant, d'acord amb els restants aspectes de la pastoral diocesana.
- f) promoure campanyes per a introduir o secundar les reformes litúrgiques.
- g) oferir orientacions als sacerdots sobre celebracions litúrgiques especials: Setmana Santa, Pasqua, Confirmacions, Visita Pastoral, Misses per a fillets, celebracions penitencials, etc.
- h) formar responsables en cant, lectors, etc.
- i) utilitzar els mitjans de comunicació social per promoure la formació litúrgica.
- j) presentar, al principi de cada curs, al Consell Diocesà de Pastoral els objectius i el programa a desenrotllar durant el curs.

Capítol 7è.

Conservació d'edificis.

9.— Finalment, aquesta Comissió ha d'intervenir també en la vigilància de la conservació dels edificis i objectes sagrats, en l'orientació

per aplicar les normes litúrgiques i assessorar des del principi sobre els plànols d'obres noves o reformes en els llocs sagrats, consultant degudament a tècnics competents.

SES CATEQUESIS DEL BISBE

76. EL BISBE

**(Als al.lots i al.lotes de la Catequesi de Ferreries,
i, amb ells, a tots els de Menorca). (6-11-83)**

Tenc sis cartes per contestar des del dia 21 del passat mes de maig. Són sis cartes que van escriure'm al.lots i al.lotes de la Catequesi de la parròquia de Ferreries. En una visita que van fer-me a cal bisbe, vam rallar sobre la confirmació i vaig explicar-los-hi el tema que tracta "del bisbe". Després de la catequesi que els vaig fer, me donaren aquestes sis cartes i vaig prometre que els contestaria. Ho vaig fer l'endemà, dia 22, i d'una manera general, en anar a Ferreries a administrar-los el sagrament de la confirmació.

Però ara vull tornar-les a contestar per escrit. Perquè, entre altres coses, mirau que m'hi deien, amb la seva sincera i polida espontaneïtat. Una carta acabava així: "voldríem que fos un home alegre i "amistable", que sabés fer i acceptar bromes, obert a sa gent". Una altra: "T'escrivim aquesta carta per demanar-te que ens voldríem trobar amb tu i amb tots els al.lots de Menorca per poder aprofundir sa nostra fe i saber donar testimoni de vertaders cristians". I una altra: "Avui hem llegit la teva carta del diari "Menorca" i hem vist que és més bona de fer la davallada que l'ascensió, però nosaltres intentarem amb el nostre esforç pujar pel camí de la fe".

Firmaven aquestes cartes, amb el seu nom i a vegades amb els llinatges, un total de 50 al.lots i al.lotes. Lídia, Nieves, Tomeu, Joan, Laura, Lina, David, Marga, Bep, etc. etc. No puc posar-los tots. I una altra carta era escrita així:

"Estimat amic, som un grup de catequesi de Ferreries que ses coses moç van bé i esteim contents de poder-te escriure aquestes quatre retxes, que les dedicam a felicitar-te per el teu càrrec, en el que deus haver arribat amb un esforç per part teva. Una cosa que creim és que com més ajudis als altres, més content estaràs del teu càrrec ja que et felicitaran i sobretot perquè serà més gran el servei a Déu i per açò t'animam a que seguesquis fent bé les teves responsabilitats, que són guiar i ensenyar en la fe de Déu. Mos despedim amb un abraç".

Exacte, estimats al.lots i al.lotes de la catequesi de Ferreries. Heu marcat prou bé quina és la tasca que ha de fer un bisbe: ha d'ésser un amic; ha de fer un servei a Déu i als germans, en aquesta responsabilitat de guiar i ensenyar la fe en Déu; ha d'ajudar i animar "el vostre esforç per pujar pel camí de la fe, per sebre donar testimoni de veritaders cristians".

Perquè el bisbe té la missió d'ensenyar, de santificar i de dirigir la seva Església particular. El bisbe, pregant pel seu poble i fent feina li comunica la plenitud de la santedat de Jesucrist. Pel ministeri de la seva paraula encamina els feels cap a la salvació. Ha de predicar Jesucrist i el seu Regne. I ha d'ésser l'amic, i el germà i el pare de tots els seus diocesans, formant la gran família de la que té la cura pastoral. Com Jesucrist, a qui representa, el bisbe ha d'actuar servint i no essent servit.

Escric aquestes retxes sobre el bisbe, valent-me de les cartes dels al.lots de Ferreries, perquè el dia 5 d'aquest mes de novembre ha fet sis anys ja que som entre vosaltres. Recordant aquest dia de l'any 1977, quan a la Catedral de Ciutadella deu bisbes m'imposaven les mans i em conferien aquest sagrament, vos deman que tots m'ajudeu també perquè sàpiga complir la meva missió i així la nostra Església de Menorca doni a tothom un testimoni feel i transparent del seguiment de Jesucrist, al servei del nostre poble.

I a tots també deman una oració ben sentida per aquest vostre bisbe que és el vostre pare, el vostre germà i el vostre amic, en el camí que anam fent junts.

77. ELS CAPELLANS

(13-11-83)

Popularment aquest és el nom que donam, així en general, als sacerdots o preveres, al "clero", és a dir, a aquells homes qui han rebut el sagrament de l'ordre per mitjà del qual, amb la imposició de les mans del bisbe, se'ls confereix un ministeri sagrat i són destinats a conduir el Poble de Déu, exercint les funcions d'ensenyar, santificar i regir. Per açò, el nou Codi els anomena, juntament amb els bisbes i diaques, "ministres sagrats".

Els capellans! Tots ne coneixeu qualcun: el vostre Sr. Rector, el vostre confessor, el vostre professor de Religió, aquell a qui acudiu per cercar un bon consell, una paraula de consol, una bona ajuda per a la vostra vida cristiana. Més encara; de molts d'ells ne sabeu el nom i els

llinatges, la seva família de la qual provenen, de quin poble són... I també, perquè no dir-ho, coneixeu les seves virtuts i els seus defectes.

De vegades, passa que els bons feels cristians voldrien que els seus capellans fossin "àngels". Vull dir, homes sense defectes, perfectes i sants. I s'escandalitzen quan ne coneixen qualche imperfecció o pecat. I, mirau, els capellans, gràcies a Déu, són homes com els altres. Però, uns homes qui han sentit la crida del Senyor i, renunciant a moltes de coses, han emprès un camí de vida cristiana per consagrar-se a Déu en el servei humil als altres germans. Per açò, el capellà està posat en un punt clau, en un lloc de relacions: relacionat, de primer, amb Crist, del sacerdoti del qual participa; relacionat, després amb el bisbe i els altres sacerdots, com a col.laborador i en fraternitat íntima i sacramental; i, finalment, relacionat amb els feels, formant el Poble de Déu i estant al seu servei, amb la seva oració i la seva feina sacerdotal.

Qualcú me dirà, potser, que tot açò són paraules molt polides, però que, tocant de peus a terra, açò de ser capellà és un negoci com un altre, un ofici que va bé de fer, o bé una espècie de funcionari, com tants d'altres n'hi ha.

Certament, als capellans ens ha tocat i ens toca de fer moltes coses. I qualche vegada potser no hem sabut o hem dubtat sobre la nostra identitat de capellans. És ver. Perquè una vida sacerdotal, avui, ja no pot tenir un únic model, ser una cosa estereotipada, com si al Seminari hi hagués un motle que els fés tots iguals. L'exercici del sacerdoti té avui en l'Església múltiples formes de servei, algunes de les quals poden assemblar-se a un negoci o a un ofici o a un funcionariat. I els capellans ne patim les conseqüències d'aquesta assimilació.

Posats enmig del poble, feels del mateix poble, els capellans fan feina per aquest poble. Com Sant Pere, podem dir també: "No tenc ni plata ni or". El que poden donar i han de donar al poble i a les multituds és lo mateix que sempre ha donat l'Església: "en nom de Jesús, alça't i camina". Assenyalar el camí de la salvació, mostrar la doctrina del Mestre, ajudar a caminar i caminar junts amb els feels per les sendes del bé i de l'amor, açò és la feina nostra, la feina dels capellans, exercida amb els mitjans espirituals que la gràcia de Déu proporciona i també amb aquells mitjans humans de la vida normal de tot home.

Estimau-los, ajudau-los, siau agraits als vostres capellans!

78. ELS SEGLARS (I)

(20-11-83)

Després d'haver parlat, aquestes setmanes passades, del Papa, del bisbe i dels capellans, trobo que he de dir també alguna cosa sobre els seglars, els laics, qui són tots els fills de l'Església que no han rebut el sagrament de l'ordre i formen el grandios grup del Poble de Déu.

Tots ells, els seglars, estan destinats també a l'apostolat. És pel sagrament del baptisme, i també pel de la confirmació, que tenen el dret i l'obligació general de fer feina per dur i donar a conèixer a tots els homes el missatge de salvació per a que Jesús sigui conegut i acceptat.

Hi ha circumstàncies en les que hi estan més obligats. I són quan només a través d'ells, els homes poden escoltar l'evangeli i conèixer Jesucrist. Ja el Concili va dir que els seglars ocupen el primer lloc en l'acompliment universal de fer que "el món s'imbuesqui de l'Esperit de Crist i realitzi amb més eficàcia el seu fi en la justícia, la caritat i la pau".

Per açò, "és un deure peculiar dels seglars, segons la propia condició de cada un, d'impregnar i perfeccionar l'ordre temporal amb l'esperit evangèlic i donar així testimoni de Crist, especialment en la realització d'aquestes mateixes coses temporals i en l'exercici de les tasques temporals".

Esteim ja fa estona en un moment important per a la vida dels seglars en l'Església. No hi poden ésser uns simples elements passius, que només escolten i no hi fan cap feina. Gràcies a Déu, he de dir que són molts els seglars de la nostra diòcesi que amb el seu esforç i la seva bona preparació estan fent feina de valent en diversos camps del nostre apostolat. Però hem de mirar d'engrescar-n'hi més, perquè hi ha sectors que encara resten amb falta de gent.

Però pens que, sobretot, convé també determinar quina és aquesta participació dels seglars en la missió de l'Església. Perquè, certament, l'acció pastoral que fan els seglars participa en la mateixa missió salvífica de l'Església.

Partint, idò, de la veritat que tots els fills (clergues i seglars) són iguals en quant a dignitat i a acció, cadascú d'ells, segons la seva pròpia condició i ofici, ha de cooperar en l'edificació del cos de Crist, sense trencar la comunió amb l'Església. Els seglars, conscients de la seva responsabilitat i atents a les directrius dels seus Pastors, han de fer-lis arribar les seves necessitats i els seus desigs. I no solament açò, sinó també han de manifestar-lis la seva opinió sobre coses que pertanyen al

bé de l'Església, sempre amb les degudes matisacions que tota opinió pública ha de tenir dins l'Església, com són les de la utilitat comú, la dignitat de les persones i la integritat de la fe i dels costums.

I no és necessari dir que un dels drets més fonamentals que tenen els nostres seglars és el de rebre l'ajuda dels béns espirituals de l'Església, d'una manera principal la predicació de la paraula de Déu i la recepció dels sacraments.

79. ELS SEGLARS (II)

(27-11-83)

Continuant el tema sobre els seglars, vull acabar-lo avui donant unes quantes idees més, de les moltes que es podrien expressar, sobre la seva participació en la feina que han de fer a l'Església.

Tal com assenyala el Concili, l'Església, tota l'Església, clergues i seglars, té una doble missió a fer aquí a la terra, per ser feel continuadora de l'obra de redempció que va fer Jesucrist. Perquè Ell va venir no solament a salvar els homes, sinó també a restaurar tot l'ordre temporal. Llavors la tasca evangelitzadora a realitzar es concreta en dues finalitats ben acusades que el Concili determina així: "oferir als homes el missatge i la gràcia de Crist (i aquest és el camp d'ordre espiritual) i impregnar i perfeccionar tot l'ordre temporal amb l'esperit evangèlic" (i aquest és el camp de lo temporal).

Són dos camps on han de fer feina els seglars. Convé, idò, evitar un perill en açò; no semblàs que els clergues han de cuidar el camp espiritual i els seglars únicament el temporal. No. La feina immediatament espiritual que ha de fer l'Església no està confiada només als clergues. Ni tampoc la promoció dels seglars no mira només a compartir les funcions i les competències pròpies dels clergues. El Concili ha centrat bé la figura del seglar i per açò ha afirmat clarament que l'apostolat dels seglars "és la participació en la mateixa missió salvífica de l'Església". I fixau-vos que diu: "de l'Església". No diu: de la jerarquia.

Tot açò amplia profundament el pluralisme de les feines dels seglars. Encara que aquests puguin col.laborar, certament, en l'apostolat "jeràrquic" de l'Església, el seu camp no queda comprès només així i aquí. Hi ha, a més, una missió pròpia dels seglars que no els prové de la jerarquia. És de dret propi, com a batiats que són. I d'una manera especial, es com a membres que són de l'Església, que els toca sobretot de cercar el Regne de Déu tractant i ordenant, segons Déu, els assumptes temporals. Són paraules del Concili que convé recordar i urgir.

També es pot remarcar el dret que els seglars tenen a que els sigui reconeguda en els assumptes civils, aquella llibertat que és pròpia de tot ciutadà, procurant sempre, però, que les seves accions i opcions siguin inspirades per l'esperit evangèlic.

Voldria, finalment, insistir a tots els seglars que formen part de la nostra Església de Menorca que l'ajudassin en la seva acció que ara està menant, en tants de sectors que demanen mans i força de seglars. Els necessitam per dur endavant la llum de l'Evangelí, per a transformar el món des de dintre del món.

80. NO TOTS HO HEM DE FER TOT

(4-12-83)

No tots ho hem de fet tot, però sí que entre tots ho hem de fer tot. Amb aquestes afirmacions voldria posar l'accent final a les catequesis que vos he anat fent sobre els estaments o castes de persones que comprèn la nostra Església. Castes de persones que tenen assenyalada una feina concreta en la missió eclesial, i que cadascuna d'elles ha de fer la seva.

Ja Sant Pau comparava l'Església, Cos místic de Crist, al cos humà. "Perquè, deia, de la mateixa manera que el cos és un, encara que tinguí molts de membres, i tots els membres del cos, tot i que són molts, formen un sol cos, així també Crist". I més avall aplicava la comparació: "Vosaltres, idò, sou el Cos de Crist i part dels seus membres. I així, dins de l'Església n'hi ha que Déu ha constituït primerament apòstols, segonament profetes..." I arrodonia el seu pensament en mostrar "un camí molt més excel·lent: la caritat, l'amor d'uns als altres.

A vegades ens ha costat i ens costa encara de dur a la pràctica aquesta doctrina de la vertebració de la nostra Església. Una Església, on cadascú ocupi responsablement el lloc que li toqui i que, des d'ell, ajudi els altres i s'esforci per mantenir aquell estat saludable que fa créixer l'esperança i dóna ànim a viure més intensament. I açò és essencial si volem entendre'ns i fer feina de debò per complir la missió que tenim encomanada. Altrament, vénen les divisions i els conflictes. Perquè no tots som el Papa, ni tots som el bisbe, ni tots som seglars, o religiosos o capellans. I hi ha qui, sense ser-ho, vol fer de Papa o de bisbe o de capellà o de seglar.

I en el camp pastoral ens pot passar el mateix. Les interferències d'uns grups amb els altres, el despreocupar-nos o no voler sebre res del que fan els altres, el veure segones intencions on no n'hi ha, i tantes

d'altres interpretacions o faltes de conjunció poden fer que el nostre "cos" eclesial no funcioni normalment, com deuria.

Entre tots hem de sebre respectar la unitat essencial de la nostra Església. I també entre tots hem d'acudir amb alegria i constància a l'animació i al desenrotllament de la vida que ja tenim i de les iniciatives que van sorgint.

Per açò, l'Església està ordenada i es regeix amb admirable varietat. Hem de sebre respectar les diverses responsabilitats, els diversos dons i carismes que l'Esperit comunica on, quan i a qui vol. Tot, però, al servei de l'autèntica unitat per arribar a la plenitud de Crist.

No feis malbé la petita llavor que es farà arbre corpulent.

81. TEMPS D'EIXERMAR

(11-12-83)

El diccionari diu que açò d'eixermar o xermar és fer neta la terra tallant o arrabassant les herbes i els esbarzers que hi neixen i dificulten el conreu o el trànsit. I ja el nostre Beat Ramon Llull rallava així: "Com l'arbre que és sec, Senyor, és podat i eixeremat, ell renovella i dona bellesa de si mateix".

Som al temps d'Advent i, encara, en l'Advent de l'Any Sant de la Redempció. Convé, idò, pel significat i per la seva finalitat, que converteguem aquest temps en un temps d'eixermar, d'arrabassar defectes i pecats, per renovar-nos i donar bellesa i pulcritud a la nostra vida cristiana.

L'Advent, aquest temps litúrgic que ens atraca a Nadal, és sempre un temps de preparació i d'esperança. Una preparació perquè Déu, qui ha vingut i vindrà, ve contínuament. Hem de sortir a rebre'l ben preparats. I preparar-nos per acollir-lo i estar amb Ell vol dir arrabassar tot allò que ens dificulta el passar cap a Ell. Tots podem sebre i, de fet, sabem quines coses i quines persones ens aparten de Déu. L'esforç a fer mira cap a una revisió i una renovació que hem de dur a terme per mitjà de la conversió de cor i la reconciliació amb Déu i amb els germans.

Encara que ens costi tot açò, sempre tenim la nostra esperança en Jesucrist. Una total esperança i confiança que ens esperona i ens estalona. Però que fa que nosaltres, els cristians, esperem fent feina sempre en direcció cap a l'esperat. Ell és a prop, el tenim aquí mateix, i solament hem de véncer la temptació d'instalar-nos en la història, en aquest món que passa, per viure de cara al futur, sense resignar-nos davant de la

injustícia, la mentida, el dolor i la mort que són les herbes i els esbarzers que hem d'eixermar per fer lliure i fàcil el camí.

La nostra esperança està posada en el testimoni que hem de donar de la Veritat. El Regne de Déu que anunciam, arribarà si realitzam les seves obres, si feim feina perquè s'imposi el bé, la justícia, la pau i la vida. Tant a nivell individual, com col·lectiu. Perquè és tota l'Església, si vol ser feia a si mateixa, la qui està involucrada en açò, per ésser exemple i llevat del món.

El bon pagès qui té els camps i les tanques ben conduïts i arran-jats sap la suor i el treball que ha de posar-hi per aconseguir-ho. També el Regne de Déu el conquisten els violents, els qui es fan violència a si mateixos per deixar el camí expedit i net. Un autor ha escrit: "El futur és solament dels qui fan penitència". Arrabassar males herbes és un començament de penitència. Tot hi tenim feina a fer. Facem-la, idò. És temps d'eixermar!

82. SES "ONS"

(18-12-83)

A Ciutadella eren famoses ses "Ons" del Monestir de Santa Clara. Aquells "ulls de bou", aquelles rosasses o "rosetons"; obertures circulars ovalades, a través de las quals, des de dins del convent, ses monges clarisses miraven i espiaven el pas de la processó de Corpus o del Divendres Sant i també els cavalls i els cargols de les festes de Sant Joan.

Avui, 18 de desembre, vuit dies abans de Nadal, l'Església té al seu calendari del santoral la festa de la Mare de Déu de l'Esperança o de la "O". I en les vespres d'aquest dia, en la celebració de la litúrgia de les hores, comencen a pronunciar-se unes altres "ons", famoses també, com artífones d'aquest temps d'expectació i d'admiració per la vinguda de Déu a nosaltres, l'Infant de Betlem.

Amb la boca ben oberta i encara amb el cor més obert, esperam la vinguda de Jesús. Des de dins de la nostra naturalesa humana, des de la nostra petitesa i migradesa, hem de mirar i espiar cap enfora, cap a l'infinit del cel blau que ens duu el Salvador. "Rorate, coeli, desuper", cantàvem en llatí fa temps: Que els cels ploquin el Redemptor, el Just. Amb l'ànima recollida, com les clarisses, veurem també passar els cavalls i les processons en aquesta Nit de la vinguda tant de temps profetitzada.

Per açò, la Litúrgia s'encanta i comença, a capvespre d'aquests vuit dies, la seva cantúria amb les "Ons" que prefiguren el gran prodigi salvífic:

Oh Saviesa de l'Altíssim, veniu a ensenyar-nos el camí de la prudència.

Oh Senyor, cap de la casa d'Israel, veniu a redimir-nos amb el poder del vostre braç.

Oh rebrot de Jesé, veniu a alliberar-nos, no trigueu més.

Oh clau de David i ceptre de la casa d'Israel, veniu, traieu de la presó els encadenats.

Oh Orient, esplendor de la llum eterna, veniu, il·lumineu els qui viuen a la fosca.

Oh Rei i Desitjat de les nacions, veniu a salvar l'home que vau formar del fang.

Oh Emmanuel, rei i legislador nostre, esperança i salvació de les nacions, veniu a salvar-nos, Senyor, Déu nostre.

Veniu! És la nostra Esperança! És la nostra salvació!

Atraquem-nos a Ell, atracant-nos als nostres germans més necessitats. Per a que les festes de Nadal siguin per a tots motiu d'alegria i de goig, estimant-nos com Ells ens ha estimat.

Així ses "ons" seran l'admiració i la satisfacció de sebre'ns feels seguidors i complidors de la seva doctrina.

A Ciutadella eren famoses ses "Ons" del Monestir de Santa Clara. Aquesta festa de Nadal, que es celebra des de fa molts anys, és una festa molt antiga i molt interessant. Els "ons" són una sèrie de jocs que es fan a la nit, i que consisteixen en adivinar el nom d'alguna cosa que ha estat ocultada. Els jocs són molt divertits i molt interessants, i són una bona manera de passar el temps amb la família i els amics. Els "ons" són una tradició molt antiga i molt interessant, i són una bona manera de celebrar Nadal.

vitic:

DE SECRETARIA GENERAL

FULL INFORMATIU DEL MES DE NOVEMBRE

NOMENAMENTS

El dia 16 de novembre de 1964, el Sr. Bisbe, amb data del dia 1 de desembre d'aquest any, ha nomenat els següents representants:

- Per la parròquia de Sta. Maria, a Diego Dubón Petrus.
- Per la parròquia de Sant Francesc, a Francisca Galmés Ferrer.
- Per la parròquia de la Concepció, a Ma. Angeles Camps Sintes.
- Per la parròquia de Sta. Eulàlia, a Isabel Vinent Cardona.
- Per la parròquia de St. Antoni, a Llúcia Cardona Mascaró.
- Per la parròquia de St. Climent, a Margarita Tudurí Gomila.
- Per la parròquia de Es Castell, a Miquel Mont Carreras.
- Per la parròquia de St. Lluís, a Josep Gornés Cardona.
- Per Càritas diocesana, a Paula Pons Moll.
- Per l'Apostolat de l'Oració, a Pilar de Olives Mercadal.
- Per el C.P.S., a Agueda Al.lés de Escaño.
- Per les Maries dels Sagraments, a Isabel Victory Buils.
- Per les Dones d'Acció Catòlica, a Marisa Riudavets.
- Pels homes d'Acció Catòlica, a Francisco Hernández Pons.
- Per l'Adoració nocturna, a Llorens Montañés Villalonga.
- Per la comunitat de Sant Josep, a Miquel Petrus Marqués.
- Per les comunitats de les Filles de St. Vicenç de Paúl, a Sor Elena Davoisse.
- Per la comunitat de les religioses dels SS. Cors, a Mercedes Manrique Enea.

Per la comunitat de les Esclaves del I. Cor de Maria, a Sor Ma. Teresa Mayoral Ferrer.

Ha nomenat delegats en funcions "ad nutum Episcòpi" de la dita Assembla als Srs. Cristòfol Vidal Barber i Josep Manguán Martínez..

JORNADA PER A LA PAU

Se celebra el dia 1 de gener, solemnitat de Santa Maria, Mare de Déu. Aquest any el lema és: "La pau, conversió del cor". Es faci a totes les parròquies qualque acte o pregària, interessant als feels.

- Per la parròquia de Sta. Maria, a Diego Dubón Petrus.
- Per la parròquia de Sant Francesc, a Francisca Galmés Ferrer.
- Per la parròquia de la Concepció, a Ms. Angeles Camps Sintes.
- Per la parròquia de Sta. Eulàlia, a Isabel Vinent Cardona.
- Per la parròquia de St. Antoni, a Lúcia Cardona Mascarió.
- Per la parròquia de St. Climent, a Margarita Tuduri Gomila.
- Per la parròquia de Es Castell, a Miquel Mont Carteras.
- Per la parròquia de St. Lluís, a Josep Gornés Cardona.
- Per Càritas diocesana, a Paula Pons Moll.
- Per l'Apòstolat de l'Oraçió, a Pilar de Olives Mercadal.
- Per el C.P.S., a Ageda Altes de Escañó.
- Per les Mares dels Sagrats, a Isabel Victory Bullis.
- Per les Dones d'Acció Catòlica, a Marisa Rindavets.
- Perls homes d'Acció Catòlica, a Francisco Hernandez Pons.
- Per l'Adoració nocturna, a Lorens Montañés Villalonga.
- Per la comunitat de Sant Josep, a Miquel Petrus Marqués.
- Per les comunitats de les Filles de St. Vicenç de Paul, a Sor Elena Davoisse.
- Per la comunitat de les religioses dels Ss. Cors, a Mercedes Martí-due Enea.

CONSELL DE PRESBITERI

FULL INFORMATIU DEL MES DE NOVEMBRE

El dia 16 de novembre de 1983 es reuneix al Seminari, a Ciutadella de Menorca i a les 10,30 del matí, el Consell de Presbiteri. Hi assisteixen tots els membres que el formen. Després de la pregària de Tèrcia corresponent al dia, es fa la lectura de l'Acta de la sessió anterior corresponent al mes d'octubre i és aprovada.

Ordre del dia

Els punts proposats per a l'ordre del dia es tracten tots a excepció dels dos darrers i que afecten: a) a l'anàlisi de les diverses propostes sobre l'ús de les esglésies del Roser i del Socós de Ciutadella, b) a la informació del Bisbe. Passen a la pròxima sessió.

1. Estat actual dels treballs de la revisió dels anys 80 i recerca dels camins d'actuació perquè no hi hagi ruptura amb la feina feta fins ara

a) Estat actual

A partir de la informació donada en les reunions arxiprestals i tenint en compte les respectives aportacions, el Consell es reafirma en la voluntat conjunta de que la "revisió dels anys 80" sigui una opció clara de renovació per part de l'Església menorquina. Aquest és l'esperit que es recull en les reunions arxiprestals —després de clarificar punts de procediment i de fons— i el que ha volgut marcar des dels inicis l'anterior Consell Presbiteral. En són un exemple les sessions de revisió que d'ell mateix va fer dit Consell i la voluntat de reorganització de la pastoral diocesana, proposant un organigrama general.

El Bisbe i el Vicari General donen informació detallada de tots els passos donats i de les intencions de fons. "Ens mou l'opció d'una línia totalment evangelitzadora; és a partir d'aquesta que s'intenta tot el treball de la "revisió dels anys 80". En tot aquest procés se subratlla la importància de la integració dels seglars en aquesta revisió.

Una vegada elaborat i aprovat l'organigrama, es comença a treballar punt per punt. El Bisbe ho comunica a les Delegacions, Comissions i Secretariats que hi ha al Bisbat, a fi de que els seus respectius responsables iniciïn la revisió i l'elaboració dels documents que seran passats a les reunions arxiprestals i presbiterals.

El que ja s'ha fet

- * Revisió del Consell del Presbiteri.
- * Estatuts de la Comissió del Clero.
- * Estatuts de la Comissió Diocesana per a l'acció pastoral litúrgica.

El que s'està fent

- * Estatuts de la Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social.
- * El Directori Sacramental (ja estan fets els documents referents a Baptisme, Confirmació, Eucaristia i Matrimoni).
- * Estatuts de Caritas Diocesana (que de moment queda aparcat).

El que ara entra a revisió

- * Projecte de reglament del Secretariat Diocesà de Catequesi.

Els que s'estan preparant o s'han de preparar

- * Delegació diocesana de Joves
- * Delegació diocesana d'Ensenyança
- * Delegació diocesana d'Escultisme
- * Delegació diocesana de Vocacions
- * Delegació diocesana de Missions
- * Delegació diocesana de Pastoral Sanitaria
- * Delegació diocesana d'Emigració i Turisme

Es procedirà ja a la publicació dels Estatuts de la Comissió Diocesana per a l'Acció Pastoral Litúrgica i al consegüent Decret. Seguidament, l'elecció dels membres que formaran aquesta Comissió de Litúrgia. El Directori Sacramental ja passarà a aquesta nova Comissió, una vegada constituïda.

b) Camins d'actuació

La preocupació que té el Consell Presbiteral —i que és compartida per la majoria dels capellans— és la manera com s'ha de conscienciar i integrar els seglars en tota aquesta reflexió i revisió. Ens demanam de quina manera: si a partir de seglars i capellans integrats en les Comissions diocesanes, si a partir d'una Assemblea diocesana anual, si a partir dels consells parroquials... No es pot parlar de integració dels seglars si aquesta no es verifica a la base, i per aquí s'ha de començar. En aquesta línia aniria la formació a totes les parròquies dels Consells parroquials de pastoral, ja decidida per fer. I, a la vegada, la participació directa i corresponsable dels seglars en les Comissions diocesanes.

Es urgent que aquests "camins" es treballin a cada parròquia i a cada organisme diocesà.

El Consell Presbiteral ha tingut necessitat de "posar-se el dia" en el mecanisme intern de la Revisió dels anys 80 i a la vegada vol afavorir un coneixement detallat de com està el moment actual perquè tots puguem assumir responsablement la part que ens correspon en la seva marxa.

2. Any Sant (qüestió pendent de la reunió de juny). Recollir i encarrilar els suggeriments relatius a les línies profundes i concretes per a una evangelització a la Diòcesi amb motiu de l'Any Sant.

En principi s'havia d'anomenar una comissió per tot lo referent a l'Any Sant. Però no és va veure del tot clar. L'ambient era "ja veurem que feim". Ara, es tracta d'una altra cosa que tindria una doble vertent:

a) Com aprofundir en una línia evangelitzadora amb motiu de l'Any Sant?

b) Què fer concretament a la nostra diòcesi?

S'inicia un extens i dens diàleg en el que es posa de relleu que el que ens esteim proposant en la revisió dels anys 80 és una profunda revisió evangèlica que demana una actitud de conversió personal i col·lectiva, i de reconciliació diocesana.

Hi ha una urgència de reconciliació a tots nivells, des del clero fins tots els camps de la vida seglar. Necessitam signes nous, però que venguin avalats per una actitud personal també nova. El problema de fons és que pot ser molts han arribat a actituds i fets marcadament personals i inqüestionables. Açò implica el bloqueig i la desqualificació mútua i

no s'arriba a recórrer al mitjà evangèlic de la correcció fraterna. Massa vegades de petites qüestions superables fàcilment s'arriben a crear greus problemes que són una barrera per al diàleg serè i sincer i desdibuixen la comunió eclesial.

Davant aquesta urgència de reconciliació ens demanam: quines passes hem de fer? Agafant la revisió feta pel Consell, convé que ho traduïm en actituds personals: evitem contradiccions, siguem fidels a unes línies que tracten de ser fetes entre tots, facem renèixer signes d'esperança, no ens repengem en l'autoritat de l'Església per anar contra la mateixa Església, baixant a la nostra realitat treballem per una conversió diocesana, respectem el pluralisme i facem que la veritat ens uneixi:..

Aquesta línia de fons que accepta no sols evangelitzar sinó ser evangelitzats, demana concretar-se. Hi ha varies propostes:

- * dos recessos per a capellans especialment orientats a pregar i a estudiar com ser "ministres de la reconciliació". Com a resultat podria sortir un esquema de reflexió destinat a treballar-se dins les comunitats cristianes, orientat a tot el Poble de Déu. Fet en dos moments: Advent i Quaresma.
- * no sols açò, faria falta una comissió de seguiment que vetllés constantment el treball per a la reconciliació.
- * un esforç conjunt en la predicació quaresmal que anàs orientat a aprofundir aquests punts.

3. Presència de les autoritats civils als actes religiosos: revisió actualització de les normes anteriors.

Tenint en compte les aportacions que han fet els arxiprestats i la impressió positiva que ha fet l'escrit del Director del Secretariat Nacional de Litúrgia, s'encarrega a Miquel Anglada Gelabert la redacció d'una normativa que serà novament presentada a les reunions arxiprestals per a la seva discussió i aprovació.

S'ha constatat que les circumstàncies actuals demanen distintes concrecions, ja que els cassos que se'ns presenten no poden quedar tots encaixats dins una mateixa directriu.

Reunió arxiprestal del dia 30 de novembre de 1983

Ordre del dia:

1. Revisió dels anys 80: Estudi del projecte de reglament del Secre-

4. El ministerio sagrado: misión, ordenación, presencia en el tariat Diocesà de Catequesi (s'inclou el projecte perquè cadascú ho pugui preparar personalment).

Dià 3, matí:

2. Suggestions sobre la manera com l'Església de Menorca hem de celebrar la festa de Sant Antoni, Abat, el dia 17 de gener.

tarda:

Sebastià Taltavull Anglada
secretari

7. La misión santificadora de la Iglesia: liturgia, lugares y tiempos sagrados. Los Sacramentos de la iniciación cristiana. Una Iglesia que perdona.

8. Los bienes...

Dià 4, matí:

9. El matrimoni: preparació i celebració.
10. El matrimoni: exigències per a la seva validesa.

tarda:

CURS DE DRET CANÒNIC

11. El nou Dret canònic. L'activitat pastoral. L'activitat social. Els dies 2, 3 i 4 de gener a El Toro se celebraran tres jornades d'estudi sobre el nou CODI DE DRET CANÒNIC. Seran dirigides pel conegut canonista Jose Maria PIÑERO CARRIÓ. Hi haurà quatre sessions diàries. Es van pensar com una activitat de la Comissió del Clero però creim que pot interessar a altres persones. Aquest programa, per a més matèria, l'enviarem també als religiosos i religioses i ens agradaria que el fessin arribar a aquelles persones a les quals creuem que pugui interessar.

Volem fer notar que, normalment, aquest curs es fa durant cinc dies i açò ha obligat a un reajustament de temes i a haver de prescindir d'uns i altres. El tema 6 és com segueix:

Dià 2, matí:

1. La teologia del Vaticà II en el nou còdici.
2. Llamada, acceptació, missió: els cristians "enviats" de Crist. El exercici de la missió en la Iglesia. La persona en la Iglesia, tanto física como jurídica y su actuación.

tarda:

3. El cristiano en la Iglesia: "estado" cristiano y laicidad. Asociaciones en la Iglesia: asociaciones privadas y públicas.

COMISSIO DIOCESANA DEL CLERGAT

Aquesta línia de fons que accepta no sols evangelitzar sinó ser evangelitzats, demana concretar-se. Hi ha varies propostes:

* dos recessos per a capellans especialment orientats a pregar i a estudiar com ser "ministres de la reconciliació". Com a resultat podria treballar-se dins

CURSET SOBRE EL NOU DRET CANÒNIC

Els dies 2, 3 i 4 de gener a El Toro, se celebraran unes jornades d'estudi sobre el nou CODI DE DRET CANÒNIC. Seran dirigides pel conegut canonista José María PIÑERO CARRION. Hi haurà quatre sessions diàries. Es van pensar com una activitat de la Comissió del Clero però creim que pot interessar a altres persones. Aquest programa, per açò mateix, l'enviarem també als religiosos i religioses i ens agradaria que el féssiu arribar a aquelles persones a les quals cregueu que pugui interessar.

Volem fer notar que, normalment, aquest curs es fa durant cinc dies i açò ha obligat a un reajustament de temes i a haver de prescindir d'uns i altres.

El temari és com segueix:

Dia 2, matí:

1. La teología del Vaticano II en el nuevo código.
2. Llamada, aceptación, misión: los cristianos "enviados" de Cristo. Ejercicio de la misión en la Iglesia. La persona en la Iglesia, tanto física como jurídica y su actuación.

tarda:

3. El cristiano en la Iglesia: "estado" cristiano y laicidad. Asociaciones en la Iglesia: asociaciones privadas y públicas.

4. El ministerio sagrado: misión, incardinación, presencia en el mundo, pérdida del "estado" clerical. Prelatura personal.

Día 3, matí:

5. La diócesis y el Obispo. Colaboración interdiocesana.
6. La parroquia y otras comunidades locales.

tarda:

7. La misión santificante de la Iglesia: liturgia, lugares y tiempos sagrados. Los Sacramentos de la iniciación cristiana. Una Iglesia que perdona.
8. Los bienes temporales en la Iglesia.

Día 4, matí:

9. El matrimonio: preparación y celebración.
10. El matrimonio: exigencias para su validez.

tarda:

11. El nuevo Derecho penal. Tratamiento pastoral de situaciones irregulares en la Iglesia.
12. Derecho procesal. Procesos de remoción o traslado. Recursos administrativos.

Ciudadella de Menorca, 7 de desembre del 1983.

La Comissió del Clero.

SEMINARI DIOCESÀ DEL CLERGAT

SEMINARI, ANY 125

Avui, ja fa 125 anys, el Seminari continua el camí que llavors va emprendre. Va ser el bisbe Mateu Jaume i Garau que el va constituir sota el patronatge de St. Ildefons.

A l'arxiu del Seminari hi ha programes de les festes celebrades en ocasió dels 50 i dels 75 anys. De l'any centenari ens hi han quedat uns albums amb tota casta de detalls.

Quan ens trobam amb aquest aniversari —m'imagin que jo en especial que era prefecte del Seminari l'any 1958 i en som rector vint-i-cinc anys després— no podem sostreure'ns de la celebració que vam fer per l'any centenari. És temptador fer comparances per exigir una celebració en consonància amb aquella o per fer-ne una valoració des de la perspectiva actual. Ambdues coses no serien justes.

Si féssim unes celebracions semblants a aquelles ens dirien triomfalistes —amb tota la raó del món— encara que en aquell moment no es parlava de triomfalisme sinó de solemnitat. Però també seria molt trist que no ens en féssim ressò.

És clar que no farem aquella solemne missa pontifical amb imposició de "mantos" i de beques als seminaristes de Filosofia i de Teologia, que no es restaurarà aquell ritu, degudament indulgenciat, amb què es posaven la beca; tampoc es faran aquelles solemnes i massives concentracions, ni hi haurà medalles commemoratives, ni congrés eucarístic amb aquella solemníssima processó final... Però açò no significa una crítica a tot el que es va fer en aquell moment. Cal no saltar sinó recó-

rrer cap enrera per adonar-nos de la perfecta sintonia amb el temps. A cada temps hi corresponen uns costums, solem dir.

En aquest recorregut ens trobam que el mateix any de les celebracions centenàries el Papa Joan pel gener del 59 va anunciar el Concili Vaticà II. Aquest és un esdeveniment prou important i prou trascendental perquè ens expliquem que les celebracions no poden ser semblants.

Però, així i tot, hi ha un fet del que hem de deixar constància que, potser, no va ser el més vistable però sí el més important. Em sembla. En aquell moment, fa vint-i-cinc anys, es va produir un refluoriment de vocacions. En el Seminari hi va arribar a haver una vuitantena de seminaristes. La gent, sobretot de Ciutadella, recorda encara les llargues files i, a la Catedral, els bancals del cor plens de seminaristes amb el sobrepe llís blanc.

Avui —ho comentam amb to de bon humor— per fer la fila més llarga ens hem de posar en fila índia.

Però la mateixa alegria que sentíem llavors —fa 25 anys— pel nombre d'al.lots que van entrar al Seminari, la sentim ara quan, de gota en gota, ens vénen ja no tan al.lots, i ens diuen que volen ser capellà.

D'aleshores ençà s'ha fet més i més clar que el capellà no és un "home de carrera", que tampoc no pot cercar —cercaria debades— una seguretat de vida, que la funció del capellà és el servei de la comunitat cristiana, és la predicació de la bona notícia del Regne de Déu, que es fa i s'ha de fer sense els prestigis i els poders i influències que en altre temps es tenien.

Seria ben estèril entretenir-se en enyorances del passat quan avui se'ns demana una presència testimonial senzilla i de silenciós treball.

Farem alguna celebració, sens dubte. Encara no sabem ben bé què. Avui, com cada dia, ens reunirem per pregar, per celebrar l'Eucaristia, per dinar. No serà ben bé com cada dia. Avui recordarem que fa 125 anys un grup de joves van començar a caminar pel mateix camí perquè creim que s'ha de seguir anunciant l'Evangelí de Jesús. Prendrem consciència de que commemorar una data vol dir, primerament, començar cada dia.

Dia de la Puríssima de l'any 1983.

Miquel Anglada

(publicat a "Menorca" 8-12-83)

INFORMACIÓ DIOCESANA

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

Mes de novembre.

- 1.— Celebra l'Eucaristia al Santuari de El Toro.
- 2.— Es reuneix amb els capellans de l'arxiprestat de Maó i després amb els del d'Alaior, a Ferreries, en la trobada preparatòria de la sessió del proper Consell del Presbiteri.
- 3.— Rep visites. Al capvespre, concelebra l'Eucaristia pro vocacions, al Seminari.
- * 4.— Al capvespre, visita un capellà malalt.
- 5.— Al matí, visita la comunitat de la Companyia de Maria, els celebra l'Eucaristia, commemorant els seus sis anys d'ordenació episcopal.
- 6.— Assisteix al curset d'expressió corporal, organitzat pel Secretariat diocesà de Catequesi celebrant-los l'Eucaristia. Al capvespre, és al Santuari de El Toro per assistir a una trobada de l'Escola de Teologia. I a les 8,30 del vespre, pren part en la Pregària organitzada pel Secretariat de Joves cristians, a la parròquia de Sant Francesc de Maó.
- 7.— Rep visites.
- 9.— Rep visites. Al capvespre, es reuneix amb els Caps de l'Escoltisme diocesà.
10. Al capvespre, rep visites a Maó. Després va a visitar el Sr. President del Consell Insular.
- 11.— Concelebra l'Eucaristia a la parròquia de Mercadal, en la festa del titular, Sant Martí. Després, visita l'asil, vells i monges, i dos altres

malalts del poble. Al capvespre, visita un capellà malalt i uns grups de la catequesi de Sant Francesc, de Ciutadella.

13.— Al matí, celebra l'Eucaristia a El Toro per un grup d'al.lots del Col·legi La Salle d'Alaior. Després, és a la trobada que al mateix Santuari fan els al.lots i al.lotes de post-confirmació de l'arxiprestat de Maó. Els diu la missa el capvespre. A darrera hora, és a Ferreries, on saluda la Superiora Provincial de les germanes dominiques de l'Anunciata.

14.— Reunió a Es Castell per preparar el nou curs de l'Assemblea arxiprestal de Maó. Al capvespre, a Maó, visita un sacerdot malalt.

15.— Rep visites.

16.— Presideix la sessió del Consell del Presbiteri, d'aquest mes, al Seminari. Al capvespre rep la visita del Sr. Batle de Ciutadella.

17.— Rep visites. El capvespre, és a Maó on rep visites, va a veure un sacerdot a la Residència i després va a Sant Climent a visitar el Sr. Rector.

19.— Rep visites. Al capvespre, és al santuari de El Toro, on participa en la reunió de les V. Jornades de Pastoral Juvenil.

20.— És a Barcelona, on, al matí, visita la Mare Provincial de les Carmelites Missioneres. Al capvespre, surt cap a Madrid.

21-26.— És a Madrid, on participa a l'Assemblea plenària de la Conferència episcopal espanyola.

27.— A Tarragona, visita uns malalts.

28.— Arriba de la península.

29.— Rep visites.

30. Al capvespre, visita un sacerdot malalt.

V JORNADAS DE PASTORAL JUVENIL, DEDICADAS A LOS ADOLESCENTES

Durante los días 19 y 20 de noviembre setenta educadores de adolescentes se reunieron en El Toro, convocados por el Secretario de Jóvenes Cristianos de Menorca. Estuvieron representadas casi la totalidad de poblaciones insulares.

La reflexión versó sobre la Adolescencia, etapa intermedia del desarrollo, que precisa de un cuidado especial por parte de todos los educadores.

Después de una constatación de la realidad concreta de cada localidad recogida en una encuesta previa, se presentaron y discutieron diversas ponencias. Estas versaron sobre "La psicología del adolescente",

“Relaciones adultos-adolescentes”, “Catequesis de adolescentes”, “El movimiento Scout, una posible respuesta”, “La militancia cristiana de los adolescentes”, y fueron expuestas respectivamente por los sacerdotes, J. Bosco Faner, Joan Febrer, Sebastià Taltavull, y los seglares, Antoni Bagur, Ma. Ignacia Gener y Juan Uris.

La conclusión más importante aceptada unánimemente se refiere a la necesidad de una estrecha cooperación de todos los que se dedican a este sector a fin de conseguir que los adolescentes lleguen a ser personas responsables y cristianos convencidos.

En consecuencia, se propone la formación de una especie de comisión, coordinada por la Delegación Diocesana de Jóvenes, en la que participarán todos los organismos educativos y evangelizadores dedicados a la formación de adolescentes y jóvenes.

JORNADA DE LA ESCUELA DE TEOLOGIA SOBRE LA PROBLEMÁTICA DE LA SALUD

La primera Jornada del curso, organizada por la Escuela de Teología, estuvo dedicada a “La salud y la enfermedad, gozo y sufrimiento”. Actuó como moderador el Dr. Jordi Gol, médico catalán, muy conocido por su labor ininterrumpida en favor de una visión más humana y cristiana del complejo mundo de la salud.

Participaron un centenar de personas que reflexionaron sobre estos temas: “Vida amenazada”, “Salud y enfermedad”, “Agonía y muerte” y “Las Bienaventuranzas, según S. Lucas”.

REUNION DE PLEGARIA

En la parroquia de San Francisco, de Mahón, el día 6 de noviembre, jóvenes, adolescentes y adultos de varias comunidades se reunieron en la capilla del Sacramento para orar conjuntamente, meditando sobre el tema “La alegría de vivir”, basándose en textos evangélicos y en uno de Baden Powell, el fundador del Escultismo.

GRUPOS DE POSTCONFIRMACION DEL ARCIPRESTAZGO DE MAHON, EN EL TORO

Casi un centenar de jóvenes de las comunidades del arciprestazgo

de Mahón, confirmados en los últimos años, se concentraron el día 13 de noviembre en El Toro, después de haber preparado esta reunión con una reflexión previa sobre la realidad propia y de sus ambientes.

Además de la reflexión por grupos, se expusieron y comentaron unos murales, exponentes de los resultados de su trabajo.

REUNION DE RESPONSABLES DE CLUBS PARROQUIALES, SOBRE "AMOR Y SEXUALIDAD"

Durante dos días, 12 y 13 de noviembre, 36 responsables de Clubs Parroquiales, de Ciudadela y Ferrerías estuvieron reunidos en El Toro, tratando el tema "Amor y Sexualidad", dirigido por el Dr. Ramón Terraza y Torres, profesor de psicología en la Universidad de Barcelona y miembro de la Sociedad catalana de Sexología.

Esta reunión fue la tercera celebrada conjuntamente por los responsables de dichos clubs.

DE LA SANTA SEU

CARTA SOBRE ELS DRETS DE LA FAMÍLIA

Introducció.

La "Carta de los Derechos de la Familia" responde a un voto formulado por el Sínodo de los obispos reunidos en Roma en 1980, para estudiar el tema "El papel de la familia cristiana en el mundo contemporáneo" (cfr. Proposición 42). Su Santidad el Papa Juan Pablo II, en la Exhortación Apostólica "Familiaris consortio" (n. 46) aprobó el voto del Sínodo e instó a la Santa Sede para que preparara una Carta de los Derechos de la Familia destinada a ser presentada a los organismos y autoridades interesadas.

Es importante comprender exactamente la naturaleza y el estilo de la Carta tal como es presentada aquí. Este documento no es una exposición de teología dogmática o moral sobre el matrimonio y la familia, aunque refleja el pensamiento de la Iglesia sobre la materia. No es tampoco un código de conducta destinado a las personas o a las instituciones a las que se dirige. La Carta difiere también de una simple declaración de principios teóricos sobre la familia. Tiene más bien la finalidad de presentar a todos nuestros contemporáneos, cristianos o no, una formulación —lo más completa y ordenada posible— de los derechos fundamentales inherentes a esta sociedad natural y universal que es la familia.

Los derechos enunciados en la Carta están impresos en la conciencia del ser humano y en los valores comunes de toda la conciencia del ser humano y en los valores comunes de toda la humanidad. La visión

cristiana está presente en esta Carta como luz de la revelación divina que esclarece la realidad natural de la familia. Esos derechos derivan en definitiva de la ley inscrita por el Creador en el corazón de todo ser humano. La sociedad está llamada a defender esos derechos contra toda violación, a respetarlos y a promoverlos en la integridad de su contenido.

Los derechos que aquí se proponen han de ser tomados según el carácter específico de una "Carta". En algunos casos, conllevan normas propiamente vinculantes en el plano jurídico; en otros casos, son expresión de postulados y de principios fundamentales para la elaboración de la legislación y desarrollo de la política familiar. En todo caso, constituyen una llamada profética en favor de la institución familiar que debe ser respetada y defendida contra toda agresión.

Casi todos estos derechos han sido expresados ya en otros documentos, tanto de la Iglesia como de la comunidad internacional. La presente Carta trata de ofrecer una mejor elaboración de los mismos, definirlos con más claridad y reunirlos en una presentación orgánica, ordenada y sistemática. En el anexo se podrá encontrar la indicación de "fuentes y referencias" de los textos en que se han inspirado algunas de las formulaciones.

La Carta de los Derechos de la Familia es presentada ahora por la Santa Sede, organismo central y supremo de gobierno de la Iglesia católica. El documento ha sido enriquecido por un conjunto de observaciones y análisis reunidos tras una amplia consulta a las Conferencias episcopales de toda la Iglesia, así como a expertos en la materia y que representan culturas diversas.

La Carta está destinada en primer lugar a los Gobiernos. Al reafirmar, para bien de la sociedad, la conciencia común de los derechos esenciales de la familia, la Carta ofrece a todos aquellos que comparten la responsabilidad del bien común un modelo y una referencia para elaborar la legislación y la política familiar, y una guía para los programas de acción.

Al mismo tiempo la Santa Sede propone con confianza este documento a la atención de las Organizaciones Internacionales e intergubernamentales que, por su competencia y su acción en la defensa y promoción de los derechos del hombre, no pueden ignorar o permitir las violaciones de los derechos fundamentales de la familia.

La Carta, evidentemente, se dirige también a las familias mismas: ella trata de fomentar en el seno de aquéllas la conciencia de la función y del puesto irremplazable de la familia; desea estimular a las familias a unirse para la defensa y la promoción de sus derechos; las anima a

cumplir su deber de tal manera que el papel de la familia sea más claramente comprendido y reconocido en el mundo actual.

La Carta se dirige finalmente a todos, hombres y mujeres, para que se comprometan a hacer todo lo posible, a fin de asegurar que los derechos de la familia sean protegidos y que la institución familiar sea fortalecida para bien de toda la humanidad, hoy y en el futuro.

La Santa Sede, al presentar esta Carta, deseada por los representantes del Episcopado mundial, dirige una llamada particular a todos los miembros y a todas las instituciones de la Iglesia, para que den un testimonio claro de sus convicciones cristianas sobre la misión irremplazable de la familia, y procuren que familias y padres reciban el apoyo y estímulo necesarios para el cumplimiento de la tarea que Dios les ha confiado.

Preámbulo

Considerando que:

A. los derechos de la persona, aunque expresados como derechos del individuo, tienen una dimensión fundamentalmente social que halla su expresión innata y vital en la familia;

B. la familia está fundada sobre el matrimonio, esa unión íntima de vida, complemento entre un hombre y una mujer, que está constituida por el vínculo indisoluble del matrimonio, libremente contraído, públicamente afirmado, y que está abierta a la transmisión de la vida;

C. el matrimonio es la institución natural a la que está exclusivamente confiada la misión de transmitir la vida;

D. la familia, sociedad natural, existe antes que el Estado o cualquier otra comunidad, y posee unos derechos propios que son inalienables;

E. la familia constituye, más que una unidad jurídica, social y económica, una comunidad de amor y de solidaridad, insustituible para la enseñanza y transmisión de los valores culturales, éticos, sociales, espirituales y religiosos, esenciales para el desarrollo y bienestar de sus propios miembros y de la sociedad;

F. la familia es el lugar donde se encuentran diferentes generaciones y donde se ayudan mutuamente a crecer en sabiduría humana y a armonizar los derechos individuales con las demás exigencias de la vida social;

G. la familia y la sociedad, vinculadas mutuamente por lazos vitales y orgánicos, tienen una función complementaria en la defensa y promoción del bien de la humanidad y de cada persona;

H. la experiencia de diferentes culturas a través de la historia ha mostrado la necesidad que tiene la sociedad de reconocer y defender la institución de la familia;

I. la sociedad, y de modo particular el Estado y las Organizaciones Internacionales, deben proteger la familia con medidas de carácter político, económico, social y jurídico, que contribuyan a consolidar la unidad y la estabilidad de la familia para que pueda cumplir su función específica;

J. los derechos, las necesidades fundamentales, el bienestar y los valores de la familia, por más que se han ido salvaguardando progresivamente en muchos casos, con frecuencia son ignorados y no raras veces minados por leyes, instituciones y programas socio-económicos;

K. muchas familias se ven obligadas a vivir en situaciones de pobreza que les impiden cumplir su propia misión con dignidad;

L. la Iglesia Católica, consciente de que el bien de la persona, de la sociedad y de la Iglesia misma pasa por la familia, ha considerado siempre parte de su misión proclamar a todos el plan de Dios intrínseco a la naturaleza humana sobre el matrimonio y la familia, promover estas dos instituciones y defenderlas de todo ataque dirigido contra ellas;

M. el Sínodo de los Obispos celebrado en 1980 recomendó explícitamente que se preparara una Carta de los Derechos de la Familia y se enviara a todos los interesados;

la Santa Sede, tras haber consultado a las Conferencias Episcopales, presenta ahora esta

Carta de los derechos de la familia

se insta a los Estados, Organizaciones Internacionales y a todas las Instituciones y personas interesadas, para que promuevan el respeto de estos derechos y aseguren su efectivo reconocimiento y observancia.

Artículo 1.

Todas las personas tienen el derecho de elegir libremente su estado de vida y por lo tanto derecho a contraer matrimonio y establecer una familia o a permanecer célibes.

a) Cada hombre y cada mujer, habiendo alcanzado la edad matrimonial y teniendo la capacidad necesaria, tiene el derecho de contraer matrimonio y establecer una familia sin discriminaciones de ningún tipo; las restricciones legales a ejercer este derecho, sean de naturaleza permanente o temporal, pueden ser introducidas únicamente cuando son requeridas por graves y objetivas exigencias de la institución del ma-

matrimonio mismo y de su carácter social y público; deben respetar, en todo caso, la dignidad y los derechos fundamentales de la persona.

b) Todos aquellos que quieren casarse y establecer una familia tienen el derecho de esperar de la sociedad las condiciones morales, educativas, sociales y económicas que les permitan ejercer su derecho a contraer matrimonio con toda madurez y responsabilidad.

c) El valor institucional del matrimonio debe ser reconocido por las autoridades públicas; la situación de las parejas no casadas no debe ponerse al mismo nivel que el matrimonio debidamente contraído.

Artículo 2.

El matrimonio no puede ser contraído sin el libre y pleno consentimiento de los esposos debidamente expresado.

a) Con el debido respeto por el papel tradicional que ejercen las familias en algunas culturas guiando la decisión de sus hijos, debe ser evitada toda presión que tienda a impedir la elección de una persona concreta como cónyuge.

b) Los futuros esposos tienen el derecho de que se respete su libertad religiosa. Por lo tanto, el imponer como condición previa para el matrimonio una abjuración de la fe, o una profesión de fe que sea contraria a su conciencia, constituye una violación de este derecho.

c) Los esposos, dentro de la natural complementariedad que existe entre hombre y mujer, gozan de la misma dignidad y de iguales derechos respecto al matrimonio.

Artículo 3.

Los esposos tienen el derecho inalienable de fundar una familia y decidir sobre el intervalo entre los nacimientos y el número de hijos a procrear, teniendo en plena consideración los deberes para consigo mismos, para con los hijos ya nacidos, la familia y la sociedad, dentro de una justa jerarquía de valores y de acuerdo con el orden moral objetivo que excluye el recurso a la contracepción, la esterilización y el aborto.

a) Las actividades de las autoridades públicas o de organizaciones privadas, que tratan de limitar de algún modo la libertad de los esposos en las decisiones acerca de sus hijos constituyen una ofensa grave a la dignidad humana y a la justicia.

b) En las relaciones internacionales, la ayuda económica concedida para la promoción de los pueblos no debe ser condicionada a la aceptación de programas de contracepción, esterilización o aborto.

c) La familia tiene derecho a la asistencia de la sociedad en lo referente a sus deberes en la procreación y educación de los hijos. Las parejas casadas con familia numerosa tienen derecho a una ayuda adecuada y no deben ser discriminadas.

Artículo 4.

La vida humana debe ser respetada y protegida absolutamente desde el momento de la concepción.

a) El aborto es una directa violación del derecho fundamental a la vida del ser humano.

b) El respeto por la dignidad del ser humano excluye toda manipulación experimental o explotación del embrión humano.

c) Todas las intervenciones sobre el patrimonio genético de la persona humana que no están orientadas a corregir las anomalías, constituyen una violación del derecho a la integridad física y están en contraste con el bien de la familia.

d) Los niños, tanto antes como después del nacimiento, tienen derecho a una especial protección y asistencia, al igual que sus madres durante la gestación y durante un período razonable después del alumbramiento.

e) Todos los niños, nacidos dentro o fuera del matrimonio, gozan del mismo derecho a la protección social para su desarrollo personal integral.

f) Los huérfanos y los niños privados de la asistencia de sus padres o tutores deben gozar de una protección especial por parte de la sociedad. En lo referente a la tutela o adopción, el Estado debe procurar una legislación que facilite a las familias idóneas acoger a niños que tengan necesidad de cuidado temporal o permanente y que al mismo tiempo respete los derechos naturales de los padres.

g) Los niños minusválidos tienen derecho a encontrar en casa y en la escuela un ambiente conveniente para su desarrollo humano.

Artículo 5.

Por el hecho de haber dado la vida a sus hijos, los padres tienen el derecho originario, primario e inalienable de educarlos; por esta razón ellos deben ser reconocidos como los primeros y principales educadores de sus hijos.

a) Los padres tienen el derecho de educar a sus hijos conforme a sus convicciones morales y religiosas, teniendo presentes las tradiciones culturales de la familia que favorecen el bien y la dignidad del hijo; ellos

deben recibir también de la sociedad la ayuda y asistencia necesarias para realizar de modo adecuado su función educadora.

b) Los padres tienen el derecho de elegir libremente las escuelas u otros medios necesarios para educar a sus hijos según sus conciencias. Las autoridades públicas deben asegurar que las subvenciones estatales se repartan de tal manera que los padres sean verdaderamente libres para ejercer su derecho, sin tener que soportar cargas injustas. Los padres no deben soportar, directa o indirectamente, aquellas cargas suplementarias que impiden o limitan injustamente el ejercicio de esta libertad.

c) Los padres tienen el derecho de obtener que sus hijos no sean obligados a seguir cursos que no están de acuerdo con sus convicciones morales y religiosas. En particular, la educación sexual —que es un derecho básico de los padres— debe ser impartida bajo su atenta guía, tanto en casa como en los centros educativos elegidos y controlados por ellos.

d) Los derechos de los padres son violados cuando el Estado impone un sistema obligatorio de educación del que se excluye toda formación religiosa.

e) El derecho primario de los padres a educar a sus hijos debe ser tenido en cuenta en todas las formas de colaboración entre padres, maestros y autoridades escolares, y particularmente en las formas de participación encaminadas a dar a los ciudadanos una voz en el funcionamiento de las escuelas, y en la formulación y aplicación de la política educativa.

f) La familia tiene el derecho de esperar que los medios de comunicación social sean instrumentos positivos para la construcción de la sociedad y que fortalezcan los valores fundamentales de la familia. Al mismo tiempo ésta tiene derecho a ser protegida adecuadamente, en particular respecto a sus miembros más jóvenes, contra los efectos negativos y los abusos de los medios de comunicación.

Artículo 6.

La familia tiene del derecho de existir y progresar como familia.

a) Las autoridades públicas deben respetar y promover la dignidad, justa independencia, intimidad, integridad y estabilidad de cada familia.

b) El divorcio atenta contra la institución misma del matrimonio y de la familia.

c) El sistema de familia amplia, donde exista, debe ser tenido en estima y ayudado en orden a cumplir su papel tradicional de solidaridad y asistencia mutua, respetando a la vez los derechos del núcleo familiar y la dignidad personal de cada miembro.

Artículo 7.

Cada familia tiene el derecho de vivir libremente su propia vida religiosa en el hogar, bajo la dirección de los padres, así como el derecho de profesar públicamente su fe y propagarla, participar en los actos de culto en público y en los programas de instrucción religiosa libremente elegidos, sin sufrir alguna discriminación.

Artículo 8.

La familia tiene el derecho de ejercer su función social y política en la construcción de la sociedad.

a) Las familias tienen el derecho de formar asociaciones con otras familias e instituciones, con el fin de cumplir la tarea familiar de manera apropiada y eficaz, así como defender los derechos, fomentar el bien y representar los intereses de la familia.

b) En el orden económico, social, jurídico y cultural, las familias y las asociaciones familiares deben ver reconocido su propio papel en la planificación y el desarrollo de programas que afectan a la vida familiar.

Artículo 9.

Las familias tienen el derecho de poder contar con una adecuada política familiar por parte de las autoridades públicas en el terreno jurídico, económico, social y fiscal, sin discriminación alguna.

a) Las familias tienen el derecho a unas condiciones económicas que les aseguren un nivel de vida apropiado a su dignidad y a su pleno desarrollo. No se les puede impedir que adquieran y mantengan posesiones privadas que favorezcan una vida familiar estable; y las leyes referentes a herencias o transmisión de propiedad deben respetar las necesidades y derechos de los miembros de la familia.

b) Las familias tienen derecho a medidas de seguridad social que tengan presentes sus necesidades, especialmente en caso de muerte prematura de uno o ambos padres, de abandono de uno de los cónyuges, de accidente, enfermedad o invalidez, en caso de desempleo, o en cualquier caso en que la familia tenga que soportar cargas extraordinarias en favor de sus miembros por razones de ancianidad, impedimentos físicos o psíquicos, o por la educación de los hijos.

c) Las personas ancianas tienen el derecho de encontrar dentro de su familia o, cuando esto no sea posible, en instituciones adecuadas, un ambiente que les facilite vivir sus últimos años de vida serenamente, ejerciendo una actividad compatible con su edad y que les permita participar en la vida social.

d) Los derechos y necesidades de la familia, en especial el valor de la unidad familiar, deben tenerse en consideración en la legislación y política penales, de modo que el detenido permanezca en contacto con su familia y que ésta sea adecuadamente sostenida durante el período de la detención.

Artículo 10.

Las familias tienen derecho a un orden social y económico en el que la organización del trabajo permita a sus miembros vivir juntos, y que no sea obstáculo para la unidad, bienestar, salud y estabilidad de la familia, ofreciendo también la posibilidad de un sano esparcimiento.

a) La remuneración por el trabajo debe ser suficiente para fundar y mantener dignamente a la familia, sea mediante un salario adecuado, llamado "salario familiar", sea mediante otras medidas sociales como los subsidios familiares o la remuneración por el trabajo en casa de uno de los padres; y debe ser tal que las madres no se vean obligadas a trabajar fuera de casa en detrimento de la vida familiar y especialmente de la educación de los hijos.

b) El trabajo de la madre en casa debe ser reconocido y respetado por su valor para la familia y la sociedad.

Artículo 11.

La familia tiene derecho a una vivienda decente, apta para la vida familiar, y proporcionada al número de sus miembros, en un ambiente físicamente sano que ofrezca los servicios básicos para la vida de la familia y de la comunidad.

Artículo 12.

Las familias de emigrantes tienen derecho a la misma protección que se da a las otras familias.

a) Las familias de los inmigrantes tienen el derecho de ser respetadas en su propia cultura y recibir el apoyo y la asistencia en orden a su integración dentro de la comunidad, a cuyo bien contribuyen.

b) Los trabajadores emigrantes tienen el derecho de ver reunida su familia lo antes posible.

c) Los refugiados tienen derecho a la asistencia de las autoridades públicas y de las organizaciones internacionales que les facilite la reunión de sus familias.

TEMA DE LA PROPERA JORNADA MUNDIAL DE LA PAZ

Dos grandes acontecimientos de la vida de la Iglesia, el Año Santo de la Redención 1983 y el próximo Sínodo Mundial de los Obispos sobre la Reconciliación han impulsado al Santo Padre a proponer a la reflexión de todos los hombres de buena voluntad, para la XVII Jornada Mundial de la Paz (1 de enero de 1984), un tema sobre la paz y la conversión del corazón.

La paz nace de un corazón nuevo

1.— A pesar de las graves amenazas en curso —bastante generalizadas— contra la paz, las iniciativas en marcha por parte de los gobiernos, de las instituciones y organizaciones internacionales, la movilización de miles de personas, de grupos y de las Iglesias en favor de la paz alientan a la esperanza, que exige la acción generosa del corazón de todos los hombres, pues no basta el esfuerzo de algunos. No existe ninguna razón válida para negar a la humanidad el derecho que tiene a la paz, gran don de Dios. A todo hombre se pide el sacrificio, la renuncia a las barreras prefabricadas en su corazón que impiden el logro de la paz entre las naciones y dentro de una misma nación.

2.— La conversión, o sea la urgencia de un corazón nuevo en cada hombre, es por lo tanto un camino fundamental para obtener la paz. En efecto, para todo hombre de buena voluntad, la búsqueda de la paz es una urgencia del corazón, que vive y experimenta esta transformación interior de ser cada vez más persona. El fruto de su nueva mentalidad y actitud se concreta en obras de amor, justicia y paz, las únicas capaces de lograr verdaderamente que los actos y las decisiones de los gobiernos, de las instituciones, de la clase dirigente, de los científicos, de los intelectuales y de toda persona que se empeña por el verdadero bien, tengan una connotación auténticamente humana.

La dureza del corazón es, en cambio, lentitud en la eliminación de los obstáculos para la realización de la paz.

El hombre es lo que es su corazón, y todo lo que hace el hombre nace de su corazón. Hacer la paz, trabajar por la paz y construir la paz, exige la riqueza espiritual de un corazón capaz de grandes y pequeños sacrificios, a fin de transformar su dureza —nacida de la falta de una disposición interior— para comprender los intereses más nobles y los derechos de la humanidad. Un corazón nuevo es también una inteligen-

cia nueva, una voluntad de decisiones nuevas en favor de la paz y del bien de los hombres.

3.— El servicio a la paz, nacido de un corazón nuevo, buscará por lo tanto expresarse a través de iniciativas concretas dedicadas a asegurar el respeto de los derechos del hombre, a la promoción de la justicia y a la realización del bien común como exigencias radicales del amor, verdadero motor de la historia y de una vida que sea verdaderamente digna del hombre. Los testimonios en favor de la paz deben crecer en cada ambiente, en el seno de las familias, en los centros de decisión, en los gobiernos y en las relaciones internacionales.

El Papa Juan Pablo II, en el Mensaje enviado a la ONU con ocasión de la Sesión Especial de la Asamblea General sobre el problema del desarrollo (25 de agosto de 1980), escribía: "Es sólo a través de la conversión de los corazones que los hombres, como hermanos, pueden 'construir el futuro común de la raza humana' y construir el edificio grande y estable de la paz".

Este es el significado profundo de la invitación que el Santo Padre dirige al mundo con motivo de la próxima Jornada Mundial para la Paz: invitación a renovar el corazón, para que florezca en él la paz.

EPISCOPAT ESPANYOL

EXHORTACIÓ COLLECTIVA:

ALS 20 ANYS DE LA "SACROSANCTUM CONCILIUM"

1.— Razonos para un balance.

El día 4 de diciembre se cumplen veinte años de la promulgación de la constitución **Sacrosanctum Concilium** sobre la sagrada liturgia, por S.S. el Papa Pablo VI, de feliz memoria. Se trataba del primer documento que el Concilio Vaticano II ofrecía a la Iglesia. Además era la primera vez que una asamblea ecuménica de esta naturaleza se ocupaba de la liturgia de una manera general, recogiendo los frutos del movimiento litúrgico y proponiendo una amplia reforma de la liturgia en el marco de la renovación de la vida cristiana, objetivo primordial del Concilio (cf. SC 1).

Pero si esta efemérides constituye por sí sola una invitación a hacer un balance y una reflexión sobre la reforma litúrgica, hay también otros motivos. El primero es la Visita Apostólica del Papa Juan Pablo II a nuestro país, hace un año, que ha tenido en el campo litúrgico una especial repercusión no sólo a causa de las referencias a la liturgia contenidas en el mensaje del Santo Padre a España, sino también por lo que representaron las inolvidables celebraciones durante su viaje.

En segundo lugar, las Directrices pastorales de la Conferencia Episcopal para los próximos años, aprobadas en la XXXVIII Asamblea Plenaria, sobre "El servicio a la fe de nuestro pueblo", señalan como uno de los temas urgentes e importantes de la vida cristiana, que es

preciso orientar, el de la renovación litúrgica en España. La liturgia es expresión de la fe de la Iglesia, según la conocida fórmula "lex orandi, lex credendi".

2.— La reforma litúrgica.

En los veinte años transcurridos desde aquel 4 de diciembre de 1963 se ha producido, sin duda, la más rápida y amplia de las transformaciones de la historia de nuestra Iglesia. Y la liturgia ha sido uno de los sectores donde los cambios han sido más espectaculares. Sin embargo la reforma litúrgica no consiste únicamente en los cambios. De ahí que en el momento de hacer una evaluación de cuanto se ha hecho y de cuanto aún queda por hacer, sea preciso volver a aquel gran documento conciliar, completado y desarrollado después por las magníficas introducciones teológicas y pastorales de los libros litúrgicos promulgados en aplicación de la reforma y las instrucciones generales y particulares de la Santa Sede.

Aunque desde el punto de vista de la revisión de los ritos y de los textos la tarea casi ha llegado a su fin, sin embargo no puede decirse que se hayan logrado todos los objetivos propuestos por el Concilio al ordenar la reforma litúrgica. Todavía sigue siendo necesaria una labor de penetración y profundización en el espíritu y en la letra de los documentos conciliares y posconciliares.

La reforma litúrgica que el Vaticano II proponía, significaba poner fin a muchos siglos de inmovilismo y de uniformidad. Por eso el gran mérito del Concilio ha sido el haber formulado, con la solemnidad y altura del magisterio extraordinario de la Iglesia, una serie de principios teológicos y pastorales que no podían por menos de obligar a una renovación de las actitudes y de los hábitos en el campo litúrgico.

El sentido profundo de la reforma del Vaticano II ha sido pastoral.

3.— La acogida de la reforma litúrgica entre nosotros.

Para nadie es un secreto que la reforma litúrgica, el primer fruto palpable del Concilio Vaticano II, fue recibida en España con una enorme, quizás desmesurada, euforia. La curiosidad por los cambios que rápidamente empezaron a introducirse y la misma novedad de los mismos despertaron entusiasmo en los primeros momentos e hicieron que la liturgia estuviese de actualidad durante bastante tiempo. Después vino una fase, más larga, de cierta desilusión, incluso entre muchos que se habían entregado con ardor a la tarea desde el principio.

En este período, frente a una mayoría de sacerdotes y de respon-

sables de la pastoral litúrgica que pacífica y buenamente van aceptando los nuevos libros litúrgicos a medida que van apareciendo, se manifiestan dos actitudes extremas que, si bien no han tenido entre nosotros el radicalismo y la extensión que en otros países, no por ello han sido menos preocupantes. Nos referimos, por una parte a la anarquía de las innovaciones arbitrarias y, por otra, al rechazo más o menos encubierto de la reforma litúrgica del Vaticano II. En el origen de estas actitudes estaba no sólo la manera de pensar de las personas y la formación recibida, sino también la desconfianza hacia una reforma que a unos se les antojaba demasiado tímida y poco cercana al hombre de hoy, mientras los otros la consideraban excesiva y desligada de la tradición.

Sin embargo, en esos mismos años en muchos lugares se trabajó silenciosa y eficazmente, en una labor de profundización y de interiorización, procurando transformar las mentalidades y orientando lo mejor posible la puesta en práctica de los nuevos rituales. Este empeño ha empezado ya a dar sus frutos en la actual década, en medio de un fuerte resurgir de la religiosidad y del espíritu de oración que se manifiesta tanto en la vuelta de muchos cristianos a la plegaria como en el convencimiento, cada día mayor, de que la vida litúrgica no es un compartimiento al margen de la evangelización, el apostolado, la acción caritativa o el compromiso en el mundo, sino la base y la fuente de donde brota el Espíritu que ha de animar toda actividad (cf. SC 10; LG 11; 33).

En esta etapa en la que nos encontramos, ha aumentado la conciencia de la necesidad de una mayor fidelidad a los aspectos normativos de la liturgia, especialmente en aquellos sectores del presbiterio que han estado siempre sinceramente preocupados por hacer unas celebraciones más vivas y auténticas. La entrada en vigor del nuevo Código de Derecho Canónico viene muy oportunamente a consolidar esta actitud.

4.— Aspectos positivos de la reforma litúrgica.

El Concilio Vaticano II quiso considerar la reforma litúrgica “como un signo de las disposiciones providenciales de Dios sobre nuestro tiempo, como el paso del Espíritu Santo por la Iglesia” (SC 43; Pío XII, **Discurso de clausura del Congreso Litúrgico de Asís-Roma** en 1956).

Veinte años después, la mirada de conjunto a esta reforma produce una impresión satisfactoria, sobre todo si se tiene en cuenta el volumen de todo lo que era necesario revisar y renovar y, muy especialmente, la incidencia real de la vida litúrgica en las personas y en las comunidades. Reformar la liturgia es una tarea extremadamente delicada y

difícil, porque es como tocar sentimientos, convicciones y costumbres que pertenecen a varias generaciones cristianas que conviven en un difícil equilibrio entre el pasado y el presente, entre la historia que les ha tocado vivir y las exigencias de adaptación a unos modos y formas que no comparten del todo, aunque comprendan la necesidad de acomodarse a ellas.

Entre los frutos más positivos de la reforma litúrgica, cabe señalar el mayor conocimiento del misterio central de la vida cristiana, que es la Pascua de Cristo, su dimensión comunitaria, la calidad creciente de la participación de los fieles, la diversificación de ministerios y funciones en la asamblea, la cercanía entre ésta y su presidente, el esfuerzo por lograr una mayor comunicación humana y religiosa, la sensibilización hacia lo festivo, lo simbólico, lo celebrativo, el interés por armonizar la sencillez con la estética en los gestos y actitudes, la atención a los grupos especiales y a las pequeñas comunidades, la renovación del espacio celebrativo, etc.

En otro orden debemos alegrarnos también de que se haya enfocado la liturgia en un plano claramente teológico, superada la perspectiva meramente rubricista y externa; de que la apertura de los tesoros de la Biblia (cf. SC 51; DV 21; 25) en los diferentes leccionarios se haya visto acompañada de una revalorización de la liturgia de la Palabra y del ministerio de la homilía, y del nuevo estilo de los libros de la celebración, más didácticos y pastorales, y abiertos a una más eficaz adaptación.

Por otra parte, la gran riqueza doctrinal del Misal Romano, las posibilidades creadas por los rituales de sacramentos para la pastoral, y la valiosa ayuda para la espiritualidad cristiana, sacerdotal y religiosa de la Liturgia de las Horas, son otros tantos motivos para bendecir al Señor y agradecer también la dedicación de cuantas personas han puesto su saber y su trabajo a disposición de la reforma litúrgica.

5.— Aspectos negativos en la ejecución.

También ha habido sombras, limitaciones y abusos al llevar a la práctica esta reforma.

No pocas veces ha faltado la necesaria preparación catequética del pueblo para introducir unos valores que permitiesen la acogida y la comprensión de las modificaciones de los ritos. Tampoco los pastores han alcanzado, en algunos casos, el grado de preparación litúrgica a pesar de que el Concilio ya advirtió que el éxito de la reforma iba a depender en gran medida de la formación litúrgica del clero (cf. SC 14).

No han faltado quienes se han inclinado por una creatividad priva-

da, la mayoría de las veces no bien orientada y fundada, y siempre irrespetuosa con la comunión eclesial. Este tipo de indisciplina resta identidad a la liturgia y causa graves daños a los fieles. No es, pues, correcto solucionar los problemas de la pastoral litúrgica, pretendiendo remediarlos al margen o en contra de las disposiciones de la Iglesia.

También resulta preocupante la escasa renovación de los ejercicios de piedad y de las devociones populares, el todavía insuficiente culto eucarístico en muchas comunidades o la ausencia total de ésta y de otras formas de culto, entre las que es preciso recordar el Oficio Divino, la injustificada demora en el bautismo de los niños y la poca exigencia que algunos pastores adoptan ante la confirmación y el matrimonio, la celebración del día del Señor y de las fiestas de precepto especialmente en las grandes poblaciones, etc.

6.— Factores que influyen en esta situación.

Para valorar en su justa medida estas luces y sombras en la aplicación de la reforma litúrgica, es preciso tener en cuenta también una serie de factores que han condicionado notablemente su marcha. La liturgia, en efecto, es un hecho eclesial que inevitablemente se ve afectado por otros fenómenos que se producen tanto en el interior de la Iglesia como en los confines de ésta con el medio cultural y humano en que se desenvuelve.

El primero de todos estos factores ha sido indudablemente el proceso cultural y la evolución de la sociedad española durante estos mismos años en que se ha debido realizar la reforma litúrgica. Y no es que exista una dialéctica o una exclusión mutua entre la cultura moderna y las formas religiosas y litúrgicas. Sencillamente se toleran y coexisten de una manera vaga y pasiva, sin contraste y sin integración. Esta mentalidad superficial, incoherente, reveladora de un enorme vacío espiritual que nos envuelve, representa la mayor dificultad no sólo para la pastoral litúrgica, sino para toda labor eclesial, evangelizadora y catequética.

El secularismo, que es una corriente de pensamiento que tiende a negar lo trascendente o a relegarlo, ha llegado también a nuestra sociedad con los mismos efectos de indiferencia y de abandono de la fe y no sólo de las actitudes religiosas. Este fenómeno, en su afán de borrar todo límite entre lo sagrado y lo secular, ha amenazado a los fundamentos mismos de la liturgia, por lo cual es explicable el repliegue de muchas personas hacia formas intimistas de religiosidad y hacia nuevos modos de subjetivismo litúrgico.

Otros factores como la tensión entre la evangelización y la promoción humana; la simpatía hacia formas de presencia profética y de compromiso en el mundo, con exclusión, a menudo, de la dimensión celebrativa de la fe; la identificación por muchos de la liturgia con la situación establecida o con modos o formas propios de una sociedad tradicional y conservadora; el afán de convertir las celebraciones litúrgicas en medio de promoción humana y de toma de conciencia de los problemas sociales del momento, etc. han provocado graves desajustes en la comprensión del papel de la liturgia en la vida de la Iglesia y, consecuentemente, en la acción pastoral.

De otra manera también ha influido en el desarrollo de la reforma litúrgica la problemática inherente a la evangelización y a la pastoral de los sacramentos, a la renovación de la catequesis, a la religiosidad popular, a la definición de los ministerios eclesiales, a las pequeñas comunidades y a la parroquia, a la renovación misma de las estructuras de la Iglesia, etc.

Y sin embargo, no debe haber lugar para el desaliento o el pesimismo. El mayor estímulo de una reforma como la de la liturgia consiste en que siempre puede mejorarse y realizarse en profundidad, a pesar de nuestros fallos o de nuestras carencias o impreparación.

El Concilio propuso una revisión de ritos y de textos, pero lo que deseaba era la transformación interior de los corazones, para que los cambios no se quedasen únicamente en la superficie. El propósito conciliar fue crear una nueva mentalidad y, junto a ella un nuevo modo de celebrar más consciente, más eclesial y más atento a las necesidades del hombre de nuestro tiempo que brotase espontáneamente de esta renovación interior.

7.— Objetivos y perspectivas de futuro.

El momento actual no puede ser más propicio para relanzar una reforma litúrgica por los caminos de la profundización y de la consolidación de cuanto se ha hecho de positivo. Sin duda que la experiencia de estos años nos ha enriquecido para seguir caminando lejos, por igual, del entusiasmo superficial de los primeros momentos de la reforma, como del desaliento y del cansancio que vinieron después.

Ahora bien, la pastoral litúrgica no puede ser una tarea aislada y unilateral. De ahí que deba estar inspirada por un genuino espíritu eclesial y, sin perder para nada su finalidad propia orientada a la santificación de los hombres y al culto a Dios (cf. SC 7;10), tener como objetivo el que hemos señalado para los próximos años, es decir el de

potenciar la fe de nuestro pueblo, objetivo que tiene particular aplicación en la liturgia: "Deseamos que crezca y avance hacia una fe más consciente, más madura, más consecuente en su proyección sobre la vida. Una fe en la que la pureza doctrinal y la proclamación gozosa del Credo vayan unidas a la participación activa en las celebraciones litúrgicas, al ejercicio de la caridad fraterna, a la promoción de la justicia y a la paz, al afán de humanizar toda la vida social, siempre desde un testimonio humilde y claro de la condición de creyente" (**Exhortación colectiva** n. 30).

Por eso lo que ahora debemos preguntarnos no es tanto lo que hemos hecho o dejado de hacer, lo que hemos o no conseguido, sino el espíritu con que en la actualidad nos ocupamos de la vida litúrgica de nuestras comunidades y de nuestras Iglesias. Lo que decíamos en nuestra Exhortación colectiva del pasado 25 de julio, al hablar del talante espiritual para una nueva época y de la recuperación de la confianza en nuestros propios valores, tiene perfecta aplicación al campo de la liturgia pastoral: "Las experiencias pasadas nos han sacudido claramente; sin embargo la esperanza se mantiene viva. Se impone ahora propiciar entre todos una situación de serenidad y de reflexión que favorezca la creatividad positiva y armónica" (n. 21). "Una segunda exigencia... es la de recuperar la confianza en nuestras propias riquezas: saber que somos depositarios y usufructuarios del conocimiento de Dios y la memoria de Jesucristo, de la presencia vivificadora del Espíritu Santo, de la fe y los sacramentos, de la comunión de los santos y la esperanza de la salvación" (n. 24).

A los 20 años de aquel acontecimiento que fue el Vaticano II, bajo cuyo impulso creador vive la Iglesia, debemos apoyarnos en los muchos signos de vitalidad que en todos los sectores del Pueblo de Dios se encuentran en relación con la liturgia, y aceptar el reto de una nueva etapa ilusionada y realista a la vez, pero firme en los propósitos y en el empeño constante y esperanzado. Hay que acercar la liturgia al hombre y el hombre a la liturgia. Hay que poner el acento e interés en ayudar a descubrir la liturgia como "centro y culmen de la vida cristiana", porque se celebra el "misterio pascual" y posibilita el encuentro con Cristo y con su acción salvadora, que por su carácter misterioso sólo con la fe se puede alcanzar.

8.— Formación litúrgica de los pastores y de las comunidades.

No es necesario insistir mucho en la importancia de la preparación litúrgica de los futuros pastores y de los ya entregados al ministerio. A la vista están los resultados de la reforma litúrgica fuertemente condi-

cionada por la mayor o menor preparación de quienes debían dar al pueblo las oportunas orientaciones y la debida catequesis litúrgica. Se hace necesario un trabajo más profundo para asimilar la riqueza de contenido bíblico, teológico, pastoral y espiritual de la liturgia renovada.

Ha de procurarse una formación integral y vital, teológica y pastoral, no meramente nocional. El mayor esfuerzo deberá hacerse en las Facultades de teología, en los Seminarios, noviciados y comunidades de religiosos y religiosas, sin descuidar a los seglares llamados a desempeñar los diversos ministerios que les competen en la asamblea litúrgica. Las orientaciones y el contenido de esta formación están marcados sobradamente en la **Instrucción** de 3 de junio de 1979 de la Sagrada Congregación para la Educación Católica sobre la **Formación litúrgica en los Seminarios**. Este documento ha de inspirar también la formación permanente del clero en este campo.

Es del todo indispensable volver a tomar los libros litúrgicos y los rituales de sacramentos y hacerlos objeto de estudio y de reflexión, personal y en grupo, por medio de encuentros, cursillos u otros medios. Solamente así será posible usarlos con inteligencia y provecho espiritual y pastoral, superándose la improvisación y la rutina.

9.— Fidelidad a los aspectos normativos de la liturgia.

Sin duda que un mejor conocimiento de la liturgia traerá consigo una mayor fidelidad tanto en los aspectos exigidos por la validez de las acciones sacramentales y la unidad eclesial, como en aquellos que miran a la atención de la asamblea concreta y a las necesidades de los fieles. "Nadie, aunque sea sacerdote, añada, quite o cambie cosa alguna por iniciativa propia en la liturgia" decía el Concilio (SC 22,3), y esta grave recomendación, lejos de ser un obstáculo a una sana creatividad, es, en realidad, la garantía de una mayor eficacia pastoral y espiritual.

Esta fidelidad es creadora de liturgia viva y da rango eclesial a las iniciativas, que valoradas por la comunidad y discernidas y sancionadas por los Obispos, liturgos del pueblo creyente, son asumidas como auténticas expresiones orantes de la fe.

La fidelidad debe brotar de un compromiso interior basado, por una parte, en el amor y el respeto a la liturgia como acción de Cristo y de la Iglesia, de quienes los celebrantes somos ministros y dispensadores (cf. 1 **Cor** 4,1-2) y, por otra, de la convicción de que las normas litúrgicas y disciplinarias obedecen a motivos y objetivos fundados en el bien común eclesial, de diversa índole, que debemos siempre respetar. Durante su Visita Apostólica a España, S.S. Juan Pablo II hizo en varias

ocasiones una llamada a esta fidelidad particularmente en la celebración de la misa, en el culto eucarístico y en la administración de los sacramentos, en especial de la Penitencia (cf. **Discurso a la Conferencia Episcopal** n. 6; **Discurso a los Religiosos** n. 5; **Mensaje a los seminaristas** n. 3).

10.— Potenciación de los organismos al servicio de la pastoral litúrgica.

Nos referimos a las comisiones diocesanas, delegaciones o secretaríos de liturgia, música y arte sacro, a los Institutos de Pastoral litúrgica, que recibieron del Concilio y de los documentos posteriores no sólo el reconocimiento de su importante labor sino también la determinación de su ámbito y competencias en la aplicación de la reforma (cf. SC 44-46; etc.).

Su tarea en estos años no ha sido fácil, dada la amplitud del trabajo que debían realizar. Estos organismos han debido cumplir una misión de información y de formación, de consulta y de animación, de creación y de adaptación, atendiendo constantemente a la marcha de la reforma litúrgica, a la difusión de los libros oficiales y de publicaciones complementarias, y procurando realizar todo esto en íntima conexión con los respectivos Obispos y los restantes organismos pastorales, en especial, el Secretariado de Catequesis.

A todas las personas que trabajan en la pastoral litúrgica, queremos dirigirles una particular palabra de estímulo y de aliento. Es necesario seguir programando, orientando y animando, con objetivos claros y con propuestas de acción bien definidas y sólidas, en unidad con las orientaciones de la Iglesia y con espíritu de colaboración y coordinación.

En este sentido queremos también apoyar a las delegaciones diocesanas que han emprendido o reemprendido un trabajo común de ámbito interdiocesano, a los investigadores y profesores de liturgia de las Facultades y Seminarios, los cuales tienen confiada especialmente la tarea de formar a los actuales y futuros celebrantes, a los sacerdotes, religiosos y seculares más sensibilizados con la pastoral litúrgica, para que aúnen sus esfuerzos y cuiden con esmero su preparación en este campo tan prometedor. Recordamos, una vez más, que la liturgia es realidad central en la vida de la Iglesia.

De modo particular invitamos a la creación y adecuada capacitación de equipos litúrgicos en las parroquias y comunidades, para que ayuden a los sacerdotes a preparar bien las celebraciones y sean un cauce eficaz para una más efectiva participación de los fieles en la liturgia.

Que la Santísima Virgen María, modelo de la Iglesia orante, inspire y sostenga nuestras actitudes y propósitos en la pastoral litúrgica.

Madrid, 25 de noviembre de 1983.

DECRET SOBRE EL NOU CODI

La Conferencia Episcopal Española, en virtud de las facultades concedidas a las Conferencias Episcopales por la circular de la Secretaría de Estado de Su Santidad el Papa Juan Pablo II, Prot. n. 120.568/236, establece que hasta que se promulgue el Decreto aprobado por esta Conferencia Episcopal el 25 de noviembre de 1983, sobre materias encomendadas a su competencia, éstas se regirán por el derecho anterior a la promulgación del Nuevo Código así como por las normas correspondientes dictadas con anterioridad por la misma Conferencia Episcopal.

Madrid, 25 de noviembre de 1983.

A todas las personas que trabajan en la pastoral litúrgica, queremos dirigirlas una particular palabra de estímulo y de aliento. Es necesario seguir programando, orientando y animando, con objetivos claros y con propuestas de acción bien definidas y sólidas, en unidad con las orientaciones de la Iglesia y con espíritu de colaboración y coordinación. En este sentido queremos también apoyar a las delegaciones diocesanas que han emprendido el trabajo común de ámbito interdiocesano, a los investigadores y profesores de liturgia de las Facultades y seminarios, los cuales tienen cometidos especialmente la labor de formar a los actuales y futuros celebrantes, a los sacerdotes, religiosos y religiosas más sensibilizados con la pastoral litúrgica, para que aúnen sus esfuerzos y culden con esmero su preparación en este campo tan prometedor. Recordamos, una vez más, que la liturgia es realidad central en la vida de la Iglesia.

La fidelidad al compromiso interior basado por los miembros de la Iglesia y de la sociedad en el amor a Dios y al prójimo, en la búsqueda de la verdad y en la participación activa en la vida de la Iglesia, son los fundamentos de la pastoral litúrgica. En esta línea, queremos recordar a los sacerdotes, religiosos y religiosas que, en su preparación para la celebración de la liturgia, deben tener presente el respeto a la dignidad humana, siempre respetar la

Index de materia de l'any 1983

SANTA SEU

	pàgina
Missatge del Papa sobre la Quaresma	86
Butlla de convocatoria del jubileu de L'Any Sant	87
Carta del Papa als bisbes sobre el jubileu de l'Any Sant	132
Escrit del Papa sobre la Jornada Mundial d'oració per les vocacions	137
Homilia del Papa en l'obertura de l'Any Sant	169
Missatge del Papa pel dia de les Comunicacions Socials.	172
Carta del Papa als sacerdots amb motiu del dijous sant.	175
Missatge del Papa pel Domund-83.	285
Carta de la Sg. Congregación para la Doctrina de la Fe sobre el ministro de la Eucaristía	289
Carta sobre els drets de la família.	398
Secretaria d'Estat: Tema de la propera Jornada mundial de la Pau	407

DOCUMENTS DEL BISBE

CARTAS

Crida als al.lots (Dia del Seminari)	52
Als pares (Dia del Seminari)	105
Als missioners de Menorca	57
Als arxiprests sobre eleccions per a la Comissió diocesana del Clergat	58
Sobre l'avantprojecte de pastoral sacramental	59
Als sacerdots sobre el Jubileu de l'Any Sant i la Missa Crismal	105
Als religiosos i religioses sobre l'obertura de l'Any Sant	107

CATEQUESIS

Els missils M.X. de Mr. Regan	14
La loteria de Nadal	15
Dialeg per la Pau	16

Un culte passat de moda	17
Quatre tocs: Organització	18
Catequització	19
Evangelització	20
Oració-conversió	21
Una resposta	60
Viure, el primer dret humà (I)	61
Viure, el primer dret humà (II)	63
Enllà de la mar	63
L'alegria de viure	154
L'Encuentro	155
Anunciants de la Paraula	156
Festa i feina	190
Ha protegit Israel	191
Corresponsabilitat	192
Compartir temps i doblers	193
Al.lots i al.lotes	231
Es be i es vi	232
Superar les proves	233
Pasat, present, futur (I)	234
Pasat, present, futur (II)	236
Pasat, present, futur (III)	237
Les monges de clausura	238
Feels a Crist i a l'Església	273
Un cert cansament	273
El darrer cànon (I)	274
El darrer cànon (II)	275
En plena forma	277
La llum d'un gran exemple	331
Diguem, no!	332
Diguem, sí!	333
El Papa	334
El Bisbe	374
Els capellans	375
Els seglars I-II	377-78
No tots ho hem de fer tot	379
Temps d'eixermar	380
Ses "Ons"	381
CIRCULARS	
Sobre el Domund-83	271
DECRETES	
Sobre reestructuració de Càritas	13
Aprovant la reglamentació de la Comissió Diocesana del Clergat	52
Sobre constitució del nou Consell de Presbiteri	330
Decret sobre els beneficis parroquials de la Catedral	368
Decret aprovant els Estatuts de la C.D. de Litúrgia	371

ESCRITS

La Festa de Nadal, l'Emmanuel	6
Entrevista (Catalunya Cristiana).	8
Impressions sobre el viatge del Papa	11
Per a Setmana Santa: Seguint el camí de Jesús	104
Sobre el Divendres Sant: El misteri de la Creu.	153
Per als Escoltes	272
Sobre l'Assemblea arxiprestal de Maó	329

EXHORTACIONS PASTORALS

Sobre el Jubileu de l'Any Sant	49-52
L'Advent de l'Any Sant	329
El nou Codi de Dret Canònic	368

FELICITACIONS

De Pasqua	103
De Nadal	367

HOMILIAS

Pel dia de la Puríssima, 1982	3
Del 1er diumenge de Quaresma	107
Del 2on. diumenge de Quaresma	110
Del 3er. diumenge de Quaresma.	113
Del 4art. diumenge de Quaresma	116
Del 5è	118
De la Missa Crismal	150
En la Cena del Senyor	153
Pel dia del Corpus.	227

SALUTACIONS

Als qui venen a l'estiu a Menorca	158
Per les festes de Sant Joan	229
Al President de la nostra Comunitat Autònoma en oferir una bandera a la Mare de Déu de El Toro	230

VICARIA GENERAL

Carta sobre serveis d'AMUR	23
--------------------------------------	----

CONSELL DE PRESBITERI

Full Informatiu Desembre 1982.	24
Gener 1983.	65
Febrer "	122
Març "	158
Abril "	195

Maig	"	241
Juny	"	243
Juliol	"	337
Octubre	"	339
Novembre	"	385

SECRETARIA GENERAL

Nomenaments	26-78-279-383
Ordenació d'un Diaca	26
Previsions per l'any 1983	26
Celebració de la Missa Crismal	68
Administració del sagrament de la Confirmació	240
Sobre eleccions per al nou Consell de Presbiteri	279
Vots temporals d'un monja clarissa	336
Dia de l'Emigrant	337
Jornada per a la Pau	384

DELEGACIONS DIOCESANES

CARITAS

Jornada sobre "Missió de Càritas, avui"	30
Carta del President de Càritas Catalano-Balear	246
Presentación del Sr. Bisbe	246
Resum de la reunió del Consell Catalano-Balear	247
La 38a. Asamblea Nacional de Càritas	343

CATEQUESIS

III Trobada de postconfirmació	165
Trobada de confirmats de l'arxiprestat de Maó	166
Cicle de xerrades per a pares i catequistes	166
III Escola d'estiu	166-280
Els catequistes de Menorca	198
Dos cursos per a catequistes	280

CLERGAT

Actes pel mes de maig	164
Curset sobre el nou Dret canònic	390

JOVES CRISTIANS

Calendari d'activitats, curs 1983-84	352
--------------------------------------	-----

MISSIONS

Campanya del DOMUND-82	33
Campanya de la Santa Infancia	162

INFORMACIÓ DIOCESANA

Activitats del Bisbe: Novembre 1982	36
Desembre "	36
Gener 1983	37-69
Febrer "	69-125
Març "	125-167
Abril "	167-209
Maig "	209-253
Juny "	253
Juliol "	255-282
Setembre "	283
Octubre "	353
Novembre "	394
Església de Menorca 1982	38
Setmana per la Pau	42
Reunió de Joves Cristianes	71
Reunió de plegaria en la parroquia de la Concepció	71
Convivència de Religioses	71
Acte interconfessional en la Campanya contra el Hambre	72
Memoria informativa: Parroquia de Santa María (Mahón)	73
Memoria informativa: Parroquia de San Francisco (Mahón)	74
Restauración de la Capilla de las Almas - Catedral	75
Multiplicidad de actos cuaresmales	128
Diálogo de novios	129
Interés por la problemática familiar	129
Obertura de l'Any Sant	168
Memoria de la XXIV Campanya contra el Hambre	210
Jornada del Clero y Religiosas en El Toro	211
Celebració de la Solemnitat de la Mare de Déu de El Toro	212
Reunió de catequistes	212
Reunió de plegaria, en Villa-Carlos	212
Peregrinació diocesana a Roma	256
Cursillo sobre la celebració de la Eucaristia	256
El Abad de Montserrat, en Menorca	256
Tercera reunió de la Asambleja Arciprestal de Mahón	257
Ejercicios espirituales para el clero	258
Extraordinario del "Full Dominical", dedicado a los turistas	259
Charlas del Vice-Secretario de Asuntos Económicos de la Conferencia Episcopal	259
Reunió de Rectors de Seminaris de Catalunya i les Illes	355
Jornada del equip de la Mare de Déu, a Es Castell	356
Trobada de matrimonis, a El Toro	357
75 aniversari de la vinguda dels Germans de les Escoles Cristianes a Alayor	357
Inici de la Catequesi, a Ciutadella	357
Curset diocesà de Catequesis	357
Conclusions sobre la marxa de l'Assembleja Arxiprestal de Maó	344
V Jornades de Pastoral Juvenil	395
Jornada de la Escuela de Teologia sobre la problemática de la salud	396
Reunió de plegaria	396

Grupos de potconfirmación del Arciprestazgo de Mahón	396
Reunión de responsables de clubs parroquiales, sobre "Amor y sexualidad"	397

CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA

ASAMBLEA PLENARIA

Comunicat de la XXXVII Asamblea (Deseembre-1982)	44
Declaración de la XXXVIII Asamblea sobre la despenalización del aborto	264
Exhortación colectiva sobre la visita del Papa y la fe de nuestro pueblo	296
Directrices pastorales: "El servicio a la fe de nuestro pueblo"	312
Exhortació co.lectiva: "Als 20 anys de la "Sacrosanctum Concilium"	409
Decret sobre el nou Codi	418

COMISSIÓ PERMANENT

Declaració sobre "La vida y el aborto"	76
Nota informativa	358

COMISSIÓ D'ENSENYAMENT

La enseñanza religiosa en los centros estatales	82
Nota sobre las nuevas programaciones de enseñanza de la Religión y Moral	131
Nota sobre els pares i la formació religiosa dels seus fills	263

COMISSIÓ DE LITURGIA

Nota del Secretariado Nacional sobre utilización del "Credo apostólico", en las Misas	130
---	-----

COMISSIÓ DE MISSIONS

Comunicado sobre el "Día de Hispanoamérica"	83
---	----

COMISSIÓ DE MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

Carta sobre la Jornada Nacional "Los Medios de comunicación, al servicio de la paz	183
--	-----

COMISSIÓ DE PASTORAL

Comunicado sobre las huelgas sanitarias	218
---	-----

COMISSIÓ DE PASTORAL SOCIAL

Comunicado sobre el "Día de Caridad"	215
--	-----

SEMINARI DIOCESÀ

Noticias del Seminari	126
Inauguració del curs 1983-84	349
125 anys de la seva erecció	392